



ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών

«Ευρωπαϊκές Σπουδές και Διπλωματία»

Διπλωματική Εργασία

« Ο ρόλος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στη δημιουργία και τη διαμόρφωση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας»

Καπνίζου Ευφροσύνη

A.M.: mad17006

Επιβλέπων: Καθηγητής Δημήτρης Σκιαδάς

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτή την εργασία, τα απέκτησα , τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής μου δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν , την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω , στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου.»

Περιεχόμενα

Εισαγωγή

Κεφάλαιο 1ο: Παγκοσμιοποίηση & Παγκόσμια Διακυβέρνηση

Κεφάλαιο 2ο: Διεθνείς Οργανισμοί

2.1 Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Κεφάλαιο 3ο: Ιστορικό Δημιουργίας

3.1 Πρωταρχικός Σκοπός Δημιουργίας

3.2 Απαρχή Δημιουργίας ΔΝΤ

3.3 Συμφωνία BrettonWoods

3.4 Σύστημα Αξιών

3.5 Κατάρρευση συστήματος BrettonWoods

3.6 Χρέος και επίπονες μεταρρυθμίσεις 1982-1988

3.7 Ανατολική Ευρώπη: Κοινωνικοπολιτικές αλλαγές και Ασιατική κρίση (1989-2004)

3.8 Παγκοσμιοποίηση και κρίση (2005 έως σήμερα)

Κεφάλαιο 4ο: Οργάνωση ΔΝΤ

4.1 Δομή – Διακυβέρνηση και Οργάνωση ΔΝΤ

4.2 Πόροι Δανεισμού

4.3 Επιτήρηση Παγκόσμιας Οικονομίας

4.5 Χρηματοοικονομική βοήθεια

4.6 Τεχνική Στήριξη

4.7 Ειδικό Τραβηχτικό Δικαίωμα (ΕΔΤ)

Κεφάλαιο 5ο: Δανεισμός από το ΔΝΤ

5.1 Ξέσπασμα Κρίσεων

5.2 Μορφές κρίσεων

5.3 Σχεδιασμός αποτελεσματικών προγραμμάτων

5.4 Αξιολόγηση προσήλωσης στο Πρόγραμμα

5.5 Μορφές στόχων ενός προγράμματος

5.6 Τι περιλαμβάνει η Συμφωνία SBA

5.7 Τρόποι πρόσβασης στο SBA

5.8 Αιρεσιμότητα και Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

5.9 Στόχοι Αιρεσιμότητας

5.10 Προγράμματα και τρόποι δανεισμού

Κεφάλαιο 6ο: Ευρωπαϊκή Ένωση

6.1 Οικονομική και Νομισματική Ένωση

6.2 Στόχοι Συνθήκης Μάαστριχτ

6.3 Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης

6.4 Δημοσιονομική Πειθαρχία

6.5 Υπερβολικό έλλειμμα

Κεφάλαιο 7ο: Η Οικονομική κρίση και τα μέτρα αντιμετώπισης

7.1 Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Χρηματοοικονομικής Σταθεροποίησης
(European Financial Stabilization Mechanism – EFSM)

7.2 Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας

7.3 Διοίκηση ESM

7.4 ESM & ΔΝΤ: Διαφορές

Κεφάλαιο 8ο: Κρίση Χρέους στην Ευρωπαϊκή Ένωση

8.1 Εμπλοκή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στην Ευρωπαϊκή Χρήση του Χρέους

8.2 Το Παράδειγμα της Ελλάδος

Κεφάλαιο 9ο: Συμπεράσματα

Βιβλιογραφία

Εισαγωγή

Κύριος στόχος της εργασίας αποτελεί η παρουσίαση του ρόλου του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, δηλαδή η ίδρυση του, η δράση του και κυρίως οι όροι δανεισμού του σε κράτη μέλη που υφίσταται προβλήματα ισοζυγίου πληρωμών, με στόχο την αποκατάσταση των αποθεματικών τους για μια ισχυρή οικονομική ανάπτυξη και παράλληλα την σταθεροποίηση των νομισμάτων τους.

Ακολούθως θα γίνει μια αναδρομή στην δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την ίδρυση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, ενώ εν συνεχεία θα μελετηθούν οι πολιτικές διαχείρισης της δημοσιονομικής κρίσης από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης και συγκεκριμένα στην Ελλάδα, η οποία αποτελεί και το πρώτο κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου παρατηρήθηκε μια μεγάλη απόκλιση από τα κριτήρια του συμφώνου σταθερότητας όπου και κλήθηκε εν τέλει να προχωρήσει σε δανεισμό.

Με βάση λοιπόν την αδυναμία της Ελλάδος, θα μελετηθούν και τα αντίστοιχα μέτρα τα οποία έλαβε η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ευρωζώνη για την αποφυγή του κινδύνου τόσο στην Ελλάδα αλλά και την αποτροπή μιας ενδεχόμενης επέκτασης κινδύνου και στα υπόλοιπα κράτη-μέλη της. Για τον σκοπό αυτό ιδρύθηκε ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, {σήμερα Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας, ESM} ο οποίος σε συνδυασμό με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προχώρησαν σε διμερή δανεισμό της Ελλάδας.

Κεφάλαιο 1^ο: Παγκοσμιοποίηση & Παγκόσμια Διακυβέρνηση

Ο όρος παγκοσμιοποίηση έχει συνδεθεί κατά κύριο λόγο με την οικονομική δραστηριότητα και ειδικότερα με την τάση για μια ενοποίηση-ομοιομορφία μεταξύ όλων των χωρών στους κλάδους των επιχειρήσεων, των ξένων άμεσων επενδύσεων, του εμπορίου και κατεπέκταση των κανόνων που διέπουν αυτήν την αλληλεξάρτηση. Ουσιαστικά πρόκειται για μια τάση η οποία στοχεύει στη δημιουργία μιας διεθνούς συνείδησης παραγκωνίζοντας τα εθνικά σύνορα και τις εθνικές πολιτικές(Μπιτζένης,2009).

Πολλοί μάλιστα υποστηρίζουν ότι το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης έχει κάνει την εμφάνιση του ήδη από πολύ νωρίς, ενδεικτικό αποτελούν οι οργανισμοί UN/ECE: « Η παγκοσμιοποίηση είναι ένας γενικός όρος που ήρθε στη μόδα την δεκαετία του 1980 και τις αρχές της δεκαετίας του 1990 για να περιγράψει αυτό που πολλοί ένιωθαν ως μια νέα πραγματικότητα της εποχής. Αυτή η νέα πραγματικότητα δημιουργήθηκε, όπως έχει εννοηθεί, από την προοδευτική αφαίρεση φραγμών (tradebarriers-quotas-tariffs) στο εμπόριο και στις μετακινήσεις των εμπορευμάτων, μέσα από έναν προοδευτικό επαναπροσδιορισμό των εμπορικών συνόρων στην περίοδο από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά, από την αναδιοργάνωση (deregulation) των χρηματιστηριακών-χρηματοοικονομικών αγορών την δεκαετία του 1980, και από μια τεχνολογική επανάσταση που μείωσε δραστικά το κόστος της πρόσβασης σε διεθνείς πληροφορίες και το κόστος των διεθνών επικοινωνιών... (στην πρακτική και σε αντίθεση με ένα προηγούμενο κύμα παγκοσμιοποίησης, που υπήρχε πριν από τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, μόνο η διεθνής κινητικότητα κεφαλαίου (capitalmobility) δέχεται γενική υποστήριξη από τις ανεπτυγμένες χώρες με οικονομίες αγοράς). Συνδυαστικά οι πιέσεις της αυξημένης κινητικότητας κεφαλαίου, της τεχνολογικής προόδου και του έντονου ανταγωνισμού της αγοράς έφεραν τις αγορές πιο κοντά και αύξησαν την αλληλεξάρτηση των εθνικών αγορών»(Μπιτζένης2009).

Παράλληλα αξίζει να σημειωθεί ότι η παγκοσμιοποίηση δεν συνδέεται αποκλειστικά και μόνο με τον κλάδο της οικονομίας καθώς αφορά και διάφορες άλλες πτυχές της καθημερινότητας, οι οποίες αναμφίβολα συνέβαλαν στην ανάπτυξη του οικονομικού κλάδου, όπως για παράδειγμα την μείωση των αποστάσεων με εύκολες και γρήγορες μετακινήσεις τόσο των αγαθών όσο και των ανθρώπων καθώς και την ταχύτατη πρόσβαση στην ενημέρωση και την πληροφόρηση μέσω των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και του διαδικτύου. Επιπρόσθετα καθοριστικό ρόλο σε αυτό οφείλεται στην ελεύθερη μετακίνηση κεφαλαίων και την απελευθέρωση του εμπορίου από διάφορους φραγμούς.

Στον αντίποδα ωστόσο των παραπάνω επιτευγμάτων έρχονται να προστεθούν οι αρνητικές επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης καθώς το ξέσπασμα ποικίλων οικονομικών κρίσεων του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος, αυτόματα επηρεάζουν και μεταφέρονται σε παγκόσμιο επίπεδο και σε άλλες χώρες, καλλιεργώντας το αίσθημα φόβου όπως για παράδειγμα η κατάρρευση του συστήματος Bretton Woods. (Gilpin, 2002)

Μέσα λοιπόν στο κλίμα της παγκοσμιοποίησης γίνεται σαφές ότι για την εύρυθμη λειτουργία της διεθνούς οικονομίας, κρίνεται σκόπιμο η ύπαρξη-δημιουργία διεθνών οργανισμών-θεσμών και κατεπέκταση η εγκαθίδρυση κάποιων κανόνων με στόχο την ρύθμιση οικονομικών υποθέσεων αλλά και την επίλυση οικονομικών ζητημάτων, τα οποία δε δύναται να λυθούν σε επίπεδο εθνικών κυβερνήσεων.

Ανάμεσα στους πιο σημαντικούς οργανισμούς βρίσκονται η Παγκόσμια Τράπεζα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο καθώς και το σύστημα Bretton Woods. Σε αυτό το σημείο γίνεται λόγος για την ύπαρξη της παγκόσμιας διακυβέρνησης αλλά και της ανάγκης για συνεργασία, η οποία είναι περισσότερο στραμμένη προς το οικονομικό επίπεδο μέσω της συμφωνίας Bretton Woods.

Ως ορισμό της παγκόσμιας διακυβέρνησης μπορούμε να αναφέρουμε τους διεθνείς διακυβερνητικούς οργανισμούς, οι οποίοι μέσα από ένα σύνολο συμφωνιών-μηχανισμών στοχεύουν στην επίλυση οικονομικών και πολιτικών ζητημάτων (Heywood, 2013).

Στόχος της παγκόσμιας διακυβέρνησης είναι να πετύχει να υπερκεράσει κάθε εθνικό συμφέρον προς όφελος όλων των κρατών για τη μέγιστη αντιμετώπιση προβλημάτων, βασισμένη σε μια δημοκρατική και συλλογική διαδικασία χωρίς να απαλείφεται η εκχώρηση εθνικής κυριαρχίας (Boughton&Bradford, 2007).

Σύμφωνα με τον Heywood τα χαρακτηριστικά της παγκόσμιας διακυβέρνησης είναι τα εξής: Πρώτον ο πολυκεντρισμός, η ύπαρξη δηλαδή οργανισμών, θεσμών, μηχανισμών και πρωτίστως των κρατών για την διαμόρφωση πολιτικής και επίλυσης διάφορων θεματικών. Δεύτερον ο Διακυβερνητισμός, πρόκειται για την συμμετοχή των κρατών και των εκάστοτε κυβερνήσεων τους, οι οποίες είναι αυτές που διαμορφώνουν την κατευθυντήρια γραμμή των διεθνών οργανισμών για την λήψη κοινών αποφάσεων. Τρίτον η συμμετοχή πλειάδας δρώντων. Πέρα από τα κράτη, τα οποία θεωρούνται, οι κυρίαρχοι δρώντες, υπάρχουν και άλλοι, όπως για παράδειγμα οι διακυβερνητικοί οργανισμοί, οι ΜΚΟ (μη – κυβερνητικές οργανώσεις) κτλ, οι οποίοι καλούνται συλλογικά να προχωρήσουν σε υιοθέτηση κοινών πολιτικών. Τέταρτον οι πολύ-επίπεδες διαδικασίες. Καθώς η παγκόσμια διακυβέρνηση στηρίζεται και διαμορφώνεται με βάση τις πολλαπλές μορφές πολιτικής, οι οποίες

στηρίζονται πέραν των εθνικών, σε υπερεθνικά και διακυβερνητικά όργανα, καθώς και σε ομάδες συμφερόντων. Έτσι λοιπόν η συνεργασία και η αλληλεπίδραση διαπερνά όλες τις μορφές πολιτικής. Πέμπτον τα καθεστώτα, ουσιαστικά πρόκειται για τις συμφωνίες που προκύπτουν ανάμεσα στα κράτη τα οποία καλούνται να συνεργαστούν μέσα από διεθνείς οργανισμούς (Ρίσκαρης 2016). Οι συμφωνίες αυτές η αλλιώς κανόνες που προκύπτουν μέσα από αυτήν την αλληλεπίδραση ονομάζονται καθεστώτα (Heywood 2013).

Η παγκόσμια οικονομική διακυβέρνηση σύμφωνα με τον Heywood μπορεί να γίνει κατανοητή και μέσω των διεθνών σχέσεων και συγκεκριμένα μέσω των θεωρητικών ρευμάτων.

Συγκεκριμένα η ρεαλιστική θεωρία ως προς την παγκόσμια διακυβέρνηση και ειδικότερα ο κλάδος της οικονομίας αποτελεί τον πυρήνα ανταγωνισμού, ο οποίος πυροδοτείται μεταξύ των κρατών, καθώς το εκάστοτε κράτος στοχεύει να μεγιστοποιήσει την ισχύ του μέσω της αποκόμισης όσο και περισσότερων οικονομικών οφελών. Υπό το πρίσμα της ρεαλιστικής θεωρίας γίνεται αντιληπτό ότι οι οικονομικές διευθετήσεις υποσκάπτονται από τις εθνικές πολιτικές κάτι που έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της συνεργασίας, σε οικονομικά ζητήματα. Έτσι οποιαδήποτε επίτευξη συνεργασίας μεταξύ κρατών, προϋποθέτει την ύπαρξη μιας κυρίαρχης δύναμης (ενός κράτους δηλαδή) σε στρατιωτικό και οικονομικό επίπεδο, της οποίας τα συμφέροντα θα είναι σε θέση να συνδέονται και με αυτά της παγκόσμιας οικονομίας.

Από την άλλη πλευρά με γνώμονα την ηγεμονική θεωρία, το κυρίαρχο (ηγεμονικό) κράτος θα πρέπει να είναι σε θέση να επιβάλει τις νόρμες και τους κανόνες ώστε να επιτευχθεί η ομαλή διακρατική συνεργασία. Πάνω σε αυτή τη βάση, υποθέτουμε ότι στηρίχτηκε και η δημιουργία του συστήματος Bretton Woods, καθώς αντανάκλα την τότε κυρίαρχη δύναμη της εποχής αυτή των ΗΠΑ, ενώ εν συνεχεία η κατάρρευση του συστήματος (1970), σηματοδοτεί την αποσάθρωση της κυριαρχίας των ΗΠΑ.

Η φιλελεύθερη πλευρά ωστόσο στηρίζεται στο γεγονός ότι η παγκόσμια οικονομική διακυβέρνηση αποθέτει τις βάσεις της, στις δυνάμεις της αγοράς, την απελευθέρωση του εμπορίου, του ανταγωνισμού αλλά και των οικονομιών, οι οποίες δρουν αμερόληπτα (ως προς τις κρατικές παρεμβάσεις), στρεφόμενες προς μια μακροπρόθεσμη εξισορρόπηση γεγονός που είναι πλήρως συμβιβασμένο και αποτελεί την βασική προϋπόθεση για την ορθή λειτουργία την παγκόσμιας οικονομικής διακυβέρνησης, ότι τα κράτη οφείλουν να τηρήσουν τους κανόνες που έχουν προσυμφωνήσει με στόχο να αποκομίσουν κοινά συμφέροντα.

Λαμβάνοντας υπόψη την φιλελεύθερη θεωρία, το σύστημα BrettonWoods αποδομήθηκε λόγω της κρατικής παρέμβασης μέσω των σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών. Συνάγεται λοιπόν το συμπέρασμα ότι η πτώση του συστήματος προήλθε της λανθασμένης εξαρχής αρχιτεκτονικής δομής του.

Κλείνοντας η παγκόσμια διακυβέρνηση είναι δυνατόν να ερμηνευθεί και με άλλες θεωρίες όπως αυτή του κοινωνικού κονστρουκτιβισμού και της μαρξιστικής θεωρίας.

Αρχικά ως προς τον κοινωνικό κονστρουκτιβισμό, έμφαση δίνεται κυρίως στο γεγονός ότι η παγκόσμια οικονομική διακυβέρνηση δέχεται επιρροές από ιστορικούς και κοινωνικούς παράγοντες.

Τέλος από την πλευρά της, η μαρξιστική θεωρία ενστερνίζεται την άποψη ότι η παγκόσμια οικονομική θεωρία δεν λειτουργεί ανεξάρτητα αλλά αμερόληπτα εξυπηρετώντας τα συμφέροντα των ισχυρότερων κρατών και ως εκ τούτου του ίδιου του καπιταλιστικού συστήματος.

Λαμβάνοντας υπόψη τις δύο τελευταίες θεωρίες ως προς το παράδειγμα λειτουργία του συστήματος BrettonWoods, στον κοινωνικό κονστρουκτιβισμό αποτυπώνεται ο νέος συσχετισμός ισχύος αλλά και η μετεξέλιξη της δομής των κοινωνικών προσδοκιών και οικονομικών ιδεών της εποχής, ενώ στη διάλυση του συστήματος αποκρυσταλλώνεται η κυριαρχία της νεοφιλελεύθερης ιδεολογίας. Κλείνοντας με βάση την μαρξιστική θεωρία που αναλύθηκε παραπάνω, στο σύστημα BrettonWoods αποτυπώνονται ξεκάθαρα τα συμφέροντα τόσο των ΗΠΑ αλλά και των πολυεθνικών επιχειρήσεων και των χρηματιστηριακών ομίλων (Ρίσκαρης 2016).

Κεφάλαιο 2^ο: Διεθνείς Οργανισμοί

Καθώς η Διεθνής Οικονομία οδεύει, όπως προαναφέραμε, προς μια τάση για ομοιογένεια (καθώς και σε διάφορους άλλους τομείς) , συμβάλλοντας κατά αυτόν τον τρόπο στην δημιουργία του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης, κρίνεται αναγκαία η συνεργασία ανάμεσα στα κράτη για μια ομαλή επίλυση ζητημάτων αλλά λήψη αποφάσεων. Με αφορμή λοιπόν την παγκοσμιοποίηση και την αυξανόμενη τάση για συνεργασία έχουμε την σύσταση δευτερευόντων υποκειμένων τους διεθνούς δικαίου, τους Διεθνείς Οργανισμούς.

Αν θα μπορούσαμε να αποδώσουμε έναν ορισμό προς διευκρίνιση για το τι είναι ένας Διεθνής Οργανισμός, αυτός θα ήταν ο εξής: «Πρόκειται για ένα σύνολο κρατών, που δημιουργείται με διεθνή συνθήκη, διαθέτει μόνιμα όργανα, νομική προσωπικότητα, διαφορετική από τα κράτη-μέλη και αυτόνομη βούληση για την επιδίωξη ενός ορισμένου σκοπού» (Νάσκου-Περράκη, 2011).

Με γνώμονα λοιπόν τον παραπάνω ορισμό, δίνεται η δυνατότητα να εξαχθούν και τα χαρακτηριστικά των Διεθνών Οργανισμών. Πρωτίστως για την ορθή σύσταση ενός Διεθνούς Οργανισμού, θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται ένας επιθυμητός αριθμός κρατών και μάλιστα με την προϋπόθεση ότι τα κράτη αυτά να είναι κυρίαρχα, με στόχο να διαχωριστεί η σύνθεση τους από μη κυβερνητικούς διεθνείς οργανισμούς όπως για παράδειγμα οι οργανώσεις.

Ακολούθως ένας Διεθνής Οργανισμός θα πρέπει να στηρίζεται στην σύσταση μια διεθνούς συνθήκης, η οποία θα προσδίδει στον εκάστοτε Διεθνή Οργανισμό νομική οντότητα παρέχοντας δικαιώματα και υποχρεώσεις ενώ παράλληλα θα αποτελεί συνδυαστικό κρίκο ανάμεσα στα κράτη – μέλη τα οποία θα την επικυρώσουν με την υπογραφή τους και ταυτόχρονα να δεσμευτούν θέτοντας την σε ισχύ.

Αξίζει να σημειωθεί πως η ιδρυτική συνθήκη είναι εξαιρετικά χρήσιμη στον καθορισμό ρύθμισης και λειτουργίας των οργάνων για τον καθορισμό και διάθεση των οικονομικών πόρων και γενικότερα για όλη την λειτουργία του Διεθνούς Οργανισμού.

Εν συνεχεία είναι σκόπιμο να επισημανθεί, ότι ένας Διεθνής Οργανισμός θα πρέπει να είναι σε θέση να λειτουργεί ανεξάρτητα και αμερόληπτα, χωρίς να επηρεάζεται από τα συμφέροντα των κρατών- μελών, προς όφελος των στόχων που έχουν συμφωνηθεί αλλά και του ίδιου του σκοπού για τον οποίο έχει συσταθεί, γεγονός που πρακτικά κρίνεται αρκετά δύσκολο ως προς την επίτευξη του, αν λάβει κανείς υπόψη του ότι σε Διεθνείς Οργανισμούς τα κράτη εκπροσωπούνται με αντιπροσώπους τους ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις ο βαθμός αντιπροσώπευσης αλλά και επιρροής στη λήψη αποφάσεων κρίνεται με βάση την ισχύ των κρατών- μελών (όπως για παράδειγμα στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο) (Νάσκου-Περράκη, 2011).

2.1 Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Έχοντας επισημάνει στο πρώτο κεφάλαιο το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης και κυρίως της τάσης για μια παγκόσμια οικονομική διακυβέρνηση, η οποία βασίζεται στην ύπαρξη συνεργασίας μεταξύ των κρατών για την αντιμετώπιση οικονομικών και κατεπέκταση

νομισματικών προβλημάτων, γεννάται η ανάγκη δημιουργίας ενός διεθνούς νομισματικού συστήματος προς εξισορρόπηση των οικονομικών ανισοτήτων. Συγκεκριμένα το 1946 έχουμε την συμφωνία BrettonWoods.

Στόχος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου¹¹ αποτελεί η διασφάλιση των συναλλαγματικών ισοτιμιών, των διεθνών πληρωμών, η συναλλαγματική σταθερότητα καθώς και τα προβλήματα που ενδεχομένως να προκύψουν όπως τα ελλείμματα στο ισοζύγιο πληρωμών. Σε κάθε περίπτωση λοιπόν το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αναλαμβάνει τον ρόλο προάσπισης της παγκόσμιας οικονομικής διακυβέρνησης, θέτοντας κανόνες και δημιουργώντας μηχανισμούς στήριξης με στόχο την ομαλή λειτουργία του διεθνούς νομισματικού συστήματος(Νασκου –Περρακη 2014).

Ως προς την Συνθήκη ίδρυσης του, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, θέτει ως καίριους στόχους τους εξής:

- ❖ Την διεθνή νομισματική συνεργασία μέσω του ίδιου του οργανισμού, ο οποίος διαθέτει εργαλεία για μια ομαλή συνεργασία με διεθνή νομισματικά θέματα.
- ❖ Προώθηση οικονομικής πολιτικής για τα κράτη-μέλη μέσω της διεύρυνσης του διεθνούς εμπορίου με στόχο την διατήρηση υψηλού επιπέδου απασχόλησης και εισοδήματος καθώς και την προαγωγή των παραγωγικών πόρων.
- ❖ Η ενδυνάμωση της συναλλαγματικής σταθερότητας μέσω των ρυθμίσεων μεταξύ των κρατών – μελών καθώς και η αποφυγή προβλημάτων {ελλείμματα ισοζυγίου πληρωμών, ανταγωνιστική συναλλαγματική υποτίμηση κτλ.}
- ❖ Η εξάπλωση ενός συστήματος πληρωμών με στόχο τις τρέχουσες συναλλαγές μεταξύ των κρατών-μελών, με απώτερο αποτέλεσμα την απαλοιφή συναλλαγματικών περιορισμών, οι οποίοι κωλυσιεργούν εις βάρος της ευδοκίμησης του παγκόσμιου εμπορίου.

- ❖ Οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ οργανισμού και κρατών-μελών , μέσω της παροχής πόρων του Ταμείου προς τα μέλη για την ομαλοποίηση τυχόν οικονομικών προβλημάτων όπως για παράδειγμα στο ισοζύγιο πληρωμών για την διαφύλαξη της διεθνούς ευημερίας.
- ❖ Συνάγεται λοιπόν το συμπέρασμα ότι η βασική πολιτική του οργανισμού βρίσκεται στην σύντμηση των ανισορροπιών στα διεθνή ισοζύγια πληρωμών των κρατών – μελών. (IMF) .

Καθώς η διεθνής οικονομία οδεύει, όπως προαναφέρθηκε, προς μία ομογένεια, δημιουργώντας κατά αυτό τον τρόπο το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης σε διάφορους τομείς κυρίως όμως του οικονομικού, κρίνεται αναγκαία η συνεργασία ανάμεσα στα κράτη για μια ομαλή επίλυση ζητημάτων αλλά και λήψη αποφάσεων. Με αφορμή, λοιπόν, την αυξανόμενη τάση για συνεργασία, υπάρχει η δημιουργία δευτερευόντων υποκειμένων του διεθνούς δικαίου, οι Διεθνείς Οργανισμοί.

Με γνώμονα τον παραπάνω ορισμό, θα μπορούσαν να απαριθμηθούν και τα χαρακτηριστικά ενός Διεθνούς Οργανισμού, τα οποία έχουν ως εξής: πρωτίστως στην σύσταση ενός τέτοιου Οργανισμού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται ένας επιθυμητός αριθμός κρατών και μάλιστα αυτά να είναι κυρίαρχα με στόχο να διαχωριστεί η σύνθεση του από μη κυβερνητικούς διεθνείς οργανισμούς π.χ. οργανώσεις.

Ακολούθως, ένας Διεθνής Οργανισμός θα πρέπει να στηρίζεται στην ύπαρξη μιας διεθνούς συνθήκης, η οποία θα προσδίδει στον Δ.Ο. νομική οντότητα παρέχοντας δικαιώματα και υποχρεώσεις ενώ παράλληλα θα αποτελεί συνδεδετικό κρίκο ανάμεσα στα κράτη μέλη, τα οποία θα την επικυρώσουν και ταυτόχρονα θα δεσμευτούν με την υπογραφή τους θέτοντας της σε ισχύ.

Αξίζει να σημειωθεί πως η ιδρυτική συνθήκη είναι χρήσιμη στον καθορισμό ρύθμισης και λειτουργίας των οργάνων, της διάθεσης των οικονομικών πόρων και γενικότερα όλη την λειτουργία του οργανισμού.

Επίσης, ένας Διεθνής Οργανισμός θα πρέπει να είναι σε θέση να λειτουργεί ανεξάρτητα και αμερόληπτα, χωρίς να επηρεάζεται από συμφέροντα των κρατών- μελών, προς όφελος των στόχων που έχουν συμφωνηθεί αλλά και του ίδιου του σκοπού για τον οποίο έχει συσταθεί, γεγονός που κρίνεται πρακτικά δύσκολο αν λάβει κανείς υπόψη ότι τα κράτη εκπροσωπούνται

από αντιπροσώπους ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις ο βαθμός αντιπροσώπευσης αλλά και η επιρροή στην λήψη αποφάσεων κρίνεται με βάση της ισχύος των κρατών π.χ. Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Νάσκου-Περράκη, 2011).

Κεφάλαιο 3^ο: Ιστορικό Δημιουργίας

3.1 Πρωταρχικός Σκοπός Δημιουργίας

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο^[2] αποτελεί μια οργάνωση η οποία αποτελείται από 189 χώρες, οι οποίες εργάζονται για την προώθηση της νομισματικής συνεργασίας, την διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, την διευκόλυνση του διεθνούς εμπορίου, την προώθηση της υψηλής απασχόλησης καθώς και την βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με στόχο την μείωση της φτώχειας σε όλο τον κόσμο.

Πρωταρχικός σκοπός του ΔΝΤ είναι η διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς νομισματικού συστήματος και ταυτόχρονα του συστήματος των συναλλαγμάτων ισοτιμιών και διεθνών πληρωμών που επιτρέπει στις χώρες να συνδέονται μεταξύ τους. Ο στόχος αυτός του ταμείου έχει επικυρωθεί το 2012 συμπεριλαμβάνοντας όλα τα κείμενα μακροοικονομικού και χρηματοπιστωτικού τομέα που αφορούν την διασφάλιση της παγκόσμιας οικονομικής σταθερότητας.

3.2 Απαρχή Δημιουργίας ΔΝΤ

Η ιστορία της δημιουργίας του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου βρίσκεται τις ρίζες της στην μεγάλη ύφεση των 1930. Λόγω της μεσοπολεμικής περιόδου, οι ΗΠΑ ως ισχυρότερη οικονομική δύναμη στον κόσμο άρχισε να σημειώνει πτώχευση ως προς τις επενδύσεις και πιστώσεις στην Ευρώπη με αποτέλεσμα λόγω της αλληλεξάρτησης των οικονομιών, οι οφειλέτριες χώρες να είναι υποχρεωμένες να καταβάλλουν περισσότερους τόκους, ετήσιες δόσεις καθώς και μεγαλύτερο κεφάλαιο από αυτό που έβαλαν την προηγούμενη φορά.

Παράλληλα τόσο οι ΗΠΑ όσο και η Βρετανία ως βασικοί πιστωτές των υπολοίπων Ευρωπαϊκών χωρών έχοντας στόχο την αποφυγή μια ενδεχόμενης κατάρρευσης και παράλληλα τον περιορισμό της κρίσης, προχώρησαν στην μείωση των εξαγόμενων κεφαλαίων και εισαγωγή προϊόντων σε πολύ υψηλό επίπεδο. Αυτή η διαδικασία είχε ως αποτέλεσμα να επηρεάσει αισθητά τις υπόλοιπες χώρες, καθώς αναγκάστηκαν να προχωρήσουν σε πολιτικές

άκρως επώδυνες, υποτιμώντας τα νομίσματα τους με στόχο να είναι ανταγωνίσιμες στις εξαγωγικές αγορές περιορίζοντας τους πολίτες στην κατοχή ξένου συναλλάγματος.

Το αποτέλεσμα όλων των παραπάνω ενεργειών ήταν η κατακόρυφη μείωση του διεθνούς εμπορίου και ταυτόχρονα του βιοτικού επιπέδου σε όλους τους τομείς και κλάδους σε πολλές χώρες.

Η κατάρρευση αυτή, ήταν η αφορμή για την δημιουργία ενός οργάνου του οποίου η κύρια αρμοδιότητα θα εστίαζε στην εποπτεία του Διεθνούς Νομισματικού Συστήματος και την διατήρηση της σταθερότητας του συστήματος συναλλάγματος- ισοτιμίας με στόχο της εξάλειψη οποιουδήποτε εμποδίου προέκυπτε στον κλάδο του εμπορίου.

3.3 Συμφωνία BrettonWoods

Η υλοποίηση του σχεδιασμού του ΔΝΤ, πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο του 1944 στο Νιου Χαμσαιφ στις ΗΠΑ ύστερα από την συνάντηση 45 χωρών, για μια διεθνή οικονομική συνεργασία, η οποία θα πραγματοποιούνταν στα πλαίσια του τερματισμού του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου προς αποφυγή λύσεων όπως αυτών που χρησιμοποιήθηκαν στην μεγάλη ύφεση. Η τυπική λειτουργία του ξεκίνησε στις 1 Μαρτίου το 1947, με την Γαλλία ένα χρόνο αργότερα να αποτελεί τη πρώτη χώρα που δανείστηκε από το ταμείο.

Η ένταξη των μελών στο ταμείο πραγματοποιήθηκε 1950 και 1960 με πολλές αφρικανικές χώρες να υποβάλλουν αίτηση για ένταξη. Παρόλα αυτά ο ψυχρός πόλεμος στάθηκε εμπόδιο σε πολλές χώρες της Σοβιετικής Ένωσης να ενταχθούν στο ταμείο.

3.4 Σύστημα Αξιών

Οι χώρες- μέλη οι οποίες είναι υπαγμένες στο ΔΝΤ από το 1945 έως και το 1971, προχώρησαν σε συμφωνία διατήρησης των συναλλαγματικών ισοτιμιών (πρόκειται για την αξία των νομισμάτων σε όρους δολαρίου των ΗΠΑ και την αξία του δολαρίου από πλευράς ΗΠΑ σε χρυσό), τιμές οι οποίες θα μπορούσαν να προσαρμοστούν μόνο για να διορθώσουν μια θεμελιώδη ‘ανισορροπία’, στο ισοζύγιο πληρωμών και μόνο με την σύμφωνη γνώμη του ΔΝΤ.

Το παραπάνω σύστημα αξιών ονομάστηκε BrettonWoods, το οποίο επικράτησε έως και το 1971 μέχρι που η κυβέρνηση των ΗΠΑ ανέστειλε στην μετατρεψιμότητα του δολαρίου σε χρυσό(καθώς και των αποθεμάτων σε δολάρια που κατείχαν οι κυβερνήσεις άλλως χωρών).

3.5 Κατάρρευση συστήματος BrettonWoods.

Κατά την δεκαετία του 1960 η αξία του δολαρίου των ΗΠΑ έναντι του χρυσού, στα πλαίσια του συστήματος του BrettonWoods, θεωρήθηκε υπερτιμημένη, η οποία συνέπεσε με την αύξηση των εγχωρίων δαπανών μέσω του προέδρου LyndonJohnson και ταυτόχρονα η αύξηση των στρατιωτικών δαπανών λόγω του πολέμου στο Βιετνάμ, συντέλεσαν βαθμιαία στη υπερτίμηση του δολαρίου.

Η διάλυση του συστήματος επήλθε μεταξύ του 1968 και του 1973. Μάλιστα τον Αύγουστο του 1971 ο τότε πρόεδρος των ΗΠΑ Ρίτσαρντ Νιξον ήταν αυτός που ανακοίνωσε την αναστολή της μετατροπής του δολαρίου σε χρυσό. Έτσι έως τον Μάρτιο του 1973 τα κυριότερα νομίσματα άρχισαν κυμαινόμενη ισοτιμία μεταξύ τους.

Παρόλη την κατάρρευση του συστήματος, τα κράτη μέλη ήταν σε θέση να επιλέξουν οποιαδήποτε μορφή ανταλλαγής επιθυμούσαν (εκτός από την σύνδεση νομίσματος-χρυσού), καθώς επιτρεπόταν στο νόμισμα να κυμαίνεται ελεύθερα, να συνδεθεί με άλλο νόμισμα είτε να υιοθετήσει το νόμισμα άλλης χώρας με την δυνατότητα συμμετοχής νομισμάτων μπλοκ ή σε μια νομισματική ένωση.

Η πτώση του συστήματος BrettonWoods δημιούργησε την πεποίθηση ότι σήμαινε και το τέλος της ανάπτυξης παρόλα αυτά η μετάβαση στις κυμαινόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες ήταν τόσο ασφαλείς όσο και έγκυρες. Το αποτέλεσμα ήταν οι ευέλικτες συναλλαγματικές ισοτιμίες να διευκολύνουν την προσαρμογή των οικονομιών σε ένα πιο ακριβό πετρέλαιο μέχρι που η τιμή του άρχισε να αυξάνεται τον Οκτώβριο του 1973. Τα κυμαινόμενα επιτόκια ήταν σε θέση να διευκολύνουν τις προσαρμογές σε εξωτερικούς κλυδωνισμούς.

Ήδη από την δεκαετία του 1970 το ΔΝΤ ήταν σε θέση να ανταποκριθεί σε δυσκολίες ισοζυγίου πληρωμών που αντιμετώπιζαν φτωχότερες χώρες μέσω της παροχής ευνοϊκών χρηματοδοτήσεων μέσω του ταμείου εμπιστοσύνης.

Μάλιστα, από το 1986 δημιουργήθηκε ένα καινούργιο πρόγραμμα δανείων με ευνοϊκότερους όρους το οποίο ονομάστηκε Διευκόλυνση Διαθρωτικής Προσαρμογής, το οποίο διαδέχτηκε η διευρυμένη διευκόλυνση διαθρωτικής προσαρμογής τον Δεκέμβριο του 1987.

3.6 Χρέος και επίπονες μεταρρυθμίσεις 1982-1988.

Οι πετρελαϊκές κρίσεις του 1970 ήταν αυτές που πυροδότησαν τον δανεισμό αρκετών χωρών, οι οποίες εισήγαγαν πετρέλαιο, από εμπορικές τράπεζες ενώ παράλληλα η αύξηση των επιτοκίων σε βιομηχανικές χώρες με στόχο τον έλεγχο του πληθωρισμού οδήγησαν, όπως ήταν αναμενόμενο στο ξέσπασμα μιας διεθνούς κρίσης.

Ταυτόχρονα η τιμή των βασικών προϊόντων των προηγμένων χωρών κατέρρευσε εξαιτίας της ύφεσης που προήλθε από την νομισματική πολιτική. Αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν η εφαρμογή πολιτικών οι οποίες περιελάμβαναν επεκτατικές δημοσιονομικές πολιτικές και υπερτιμημένες συναλλαγματικές ισοτιμίες με στόχο την απόσβεση των κραδασμών, που συνοδεύτηκαν με περαιτέρω δανεισμούς.

Όταν ξέσπασε η κρίση στο Μεξικό το 1982 το ΔΝΤ ήταν αυτό το οποίο ανέλαβε την παγκόσμια ανταπόκριση με τις εμπορικές τράπεζες με στόχο την αποφυγή ενός ενδεχόμενου ντόμιου κατάρρευσης χωρών, η οποία δεν θα ωφελούσε κανένα.

Οι ενέργειες του ΔΝΤ ήταν αυτές που κατεύνασαν αρχικά τον πανικό και τις επακόλουθες επιπτώσεις, ωστόσο η ανάγκη για επίπονες μεταρρυθμίσεις στις χώρες οφειλέτες καθώς και επιπρόσθετα παγκόσμια μέτρα για την εξάλειψη προβλημάτων κρίνεται αναγκαία

3.7 Ανατολική Ευρώπη: Κοινωνικοπολιτικές αλλαγές και Ασιατική κρίση (1989-2004)

Στα χρόνια που ακολούθησαν με την πτώση του τείχους του Βερολίνου το 1987 καθώς και η ακόλουθη πτώση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991, κατάφεραν να καθιερώσουν το ΔΝΤ ως παγκόσμιο καθολικό θεσμό. Αξίζει να σημειωθεί η συμμετοχή μέσα σε τρία χρόνια σε 172 χώρες από τις 152, η οποία ξεπερνά την είσοδο των αφρικανικών μελών το 1960.

Ο εμπλουτισμός των ευθυνών αυτών οδήγησε το ΔΝΤ στην διεύρυνση του προσωπικού του κατά 30% μέσα σε τρία χρόνια. Η εκτελεστική επιτροπή αυξήθηκε από 22 έδρες σε 24, φιλοξενώντας διευθυντές από Ρωσία και Ελβετία ενώ υφιστάμενοι διευθυντές διεύρυναν τις εκλογικές τους περιφέρειες και σε άλλες χώρες.

Την δεκαετία του 1990 το ΔΝΤ αποτέλεσε ανασταλτικό παράγοντα στις πρώην χώρες του Σοβιετικού Μπλοκ παρέχοντάς τες βοήθεια στην μετατροπή σε οικονομίες με γνώμονα την αγορά, μια διαδικασία η οποία πολλές φορές δεν πραγματοποιήθηκε ομαλά.

Έτσι στο τέλος της δεκαετίας πολλές χώρες κατάφεραν με έντονες μεταρρυθμίσεις την μετατροπή τους σε οικονομίες αγοράς, ενώ μερικές από αυτές πέτυχαν και την ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004.

Λίγο αργότερα το 1997, ένα νέο κύμα οικονομικών κρίσεων θα πλήξει τις χώρες της ανατολικής Ασίας με πρώτη χώρα την Ταϊλάνδη ενώ εν συνεχεία ακολούθησαν η Ινδονησία και η Κορέα. Το αποτέλεσμα ήταν η κάθε χώρα να ζητήσει την συνδρομή του ΔΝΤ προς αντιμετώπιση της κρίσης αλλά και την μεταρρύθμιση των οικονομικών τους πολιτικών. Αυτή ήταν και η αρχή της έντονης κριτικής που ασκήθηκε στο ΔΝΤ για τον τρόπο χειρισμού των κρίσεων λόγω των εκτεταμένων πολιτικών που ακολούθησε.

Η εμπειρία αυτή έδωσε έναυσμα στο ΔΝΤ να αντιληφθεί και να δώσει αρχικά περισσότερη έμφαση και προσοχή στις αδυναμίες των τραπεζικών ταμείων των χωρών αλλά και σε ενδεχόμενες περιπτώσεις των αδυναμιών αυτών στην μακροοικονομική σταθερότητα. Έτσι το 1999 το ΔΝΤ με την συνδρομή της παγκόσμιας τράπεζας προχώρησε στην υλοποίηση ενός προγράμματος αξιολόγησης του χρηματοπιστωτικού τομέα με εθνικές αξιολογήσεις σε εθελοντική βάση. Εν συνεχεία η θεσμικές προϋποθέσεις για την επιτυχή απελευθέρωση των διεθνών ροών κεφαλαίων ήταν υπερτιμημένες με αποτέλεσμα την επιβράδυνση απελευθέρωσης κεφαλαίου. Ακολούθως συνειδητοποίησε πως η συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας που συνοδεύτηκε από το ξέσπασμα της ασιατικής κρίσης απαιτούσε μια νέα αξιολόγηση για τους τρόπους με τους οποίους η δημοσιονομική πολιτική θα πρέπει να είναι σε θέση να ανταπεξέλθει σε μια αιφνίδια διακοπή των χρηματοοικονομικών εισροών λόγω κρίσης.

Παράλληλα κατά τη δεκαετία του 90 ΔΝΤ και Παγκόσμια Τράπεζα προχώρησαν στην άμβλυνση του χρέους των φτωχών χωρών. Η κίνηση αυτή χρονολογείται ότι ξεκίνησε το 1996 με στόχο την αποφυγή εκτροχιασμού διαχείρισης χρέους από τις φτωχές χώρες, ενώ το 2005 επισφραγίστηκε με την Πολυμερή Πρωτοβουλία για την Απαλλαγή Χρέους.

3.8 Παγκοσμιοποίηση και κρίση (2005 έως σήμερα)

Το ΔΝΤ θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως φύλακας της παγκόσμιας οικονομίας καθώς βρίσκεται στη πρώτη γραμμή δανεισμού στις χώρες με στόχο την παροχή βοήθειας λόγω της κρίσης η οποία χαρακτηρίστηκε παρόμοια της Μεγάλης Ύφεσης του 1930.

Κατά την πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα οι διεθνείς κεφαλαιακές ροές πυροδότησαν μια παγκόσμια επέκταση που επέτρεψε σε αρκετές χώρες να είναι σε θέση να αποπληρώσουν τα δάνεια που είχαν πάρει τόσο από το ΔΝΤ όσο και από άλλους πιστωτές καθώς και την δυνατότητα συσσώρευσης συναλλαγματικών αποθεμάτων.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση που ξέσπασε το 2007 και η οποία ξεκίνησε με την κατάρρευση των στεγαστικών δανείων των ΗΠΑ και εν συνεχεία η εξάπλωση της το 2008 στον υπόλοιπο κόσμο αποκάλυψε ότι παρατηρήθηκαν μεγάλες ανισορροπίες στις παγκόσμιες ροές κεφαλαίων.

Το 2006 οι παγκόσμιες ροές κεφαλαίων τριπλασιάστηκαν σε σχέση με αυτές το 1995. Την ραγδαία αύξηση βίωσαν όπως ήταν αναμενόμενο οι προηγμένες χώρες αλλά και οι αναδυόμενες αγορές καθώς και οι αναπτυσσόμενες χώρες κατάφεραν να γίνουν οικονομικά πιο ολοκληρωμένες.

Οι ιδρυτές του συστήματος BrettonWoods θεώρησαν πως οι παγκόσμιες ροές κεφαλαίων δεν θα ήταν σε θέση να κατέχουν τον εξέχοντα ρόλο που διέθεταν κατά τον 19 αιώνα και αρχές του 20^{ου} αιώνα, ωστόσο η πρόσφατη οικονομική κρίση αποκάλυψε τα πρώτα σημεία χρηματοπιστωτικών ροών που οδήγησαν στην παγκόσμια ύφεση η οποία θεωρείται δυσμενέστερη από την Μεγάλη Ύφεση του 1930.

Ξαφνικά το ΔΝΤ κατακλύστηκε από αιτήματα ποικίλων οικονομικών στηρίζεων. Η Παγκόσμια Κοινότητα αναγνώρισε γρήγορα ότι το ΔΝΤ δεν διαθέτει πόρους μεγίστης σημασίας και για τον λόγο αυτό θεωρήθηκε ότι μπορεί να εξαντληθούν σύντομα πριν ακόμα τελειώσει η κρίση.

Χάρης ωστόσο στην συνδρομή από τις πιστώτριες χώρες το ΔΝΤ τριπλασίασε την παροχή δανεισμού σε 750 δις. δολάρια. Παρόλα αυτά για να μπορέσει να ανταπεξέλθει ορθά το ΔΝΤ προχώρησε στην αναθεώρηση των δανειοδοτικών του πολιτικών, υλοποιώντας μια ευέλικτη πιστωτική γραμμή για όλες τις χώρες με ισχυρά οικονομικά μεγέθη αλλά και ιστορικού επιτυχίας υλοποίησης πολιτικής. Επίσης άλλες μεταρρυθμίσεις συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προσαρμόστηκαν για να βοηθήσουν τις χώρες χαμηλού εισοδήματος, έδωσαν την δυνατότητα στο ΔΝΤ να εκταμιεύσει αρκετά μεγάλα ποσά, βάσει των αναγκών των δανειστών χωρίς να περιοριστεί από ποσοστώσεις όπως γινόταν παρελθοντικά.

Κεφάλαιο 4^ο: Οργάνωση ΔΝΤ

Θεμελιώδης αρμοδιότητα του ΔΝΤ^[3] αποτελεί η εξασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς νομισματικού συστήματος.

Ωστόσο σύμφωνα και το ίδιο το ταμείο οι κύριες δραστηριότητες του επικεντρώνονται:

α) στην οικονομική επιτήρηση

β)στην χρηματοοικονομική βοήθεια των χωρών μελών

δ)έκδοση ειδικών τραβηχτικών δικαιωμάτων.

Αναμφίβολα το ΔΝΤ κατά κύριο λόγο επικεντρώνεται στον κύριο στόχο του , ο οποίος είναι η πρόληψη και η αντιμετώπιση οικονομικών κρίσεων για την διασφάλιση και την εύρυθμη λειτουργία του διεθνούς νομισματικού και χρηματοοικονομικού συστήματος (Barro and Lee 2005).

4.1 Δομή – Διακυβέρνηση και Οργάνωση ΔΝΤ

Το Συμβούλιο των Διοικητών αποτελεί το ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων. Διαθέτει ένα κυβερνήτη και έναν αναπληρωτή για κάθε χώρα-μέλος. Ο κυβερνήτης διορίζεται από την εκάστοτε χώρα-μέλος και συνήθως είναι ο Υπουργός Οικονομικών ή ο Επικεφαλής της Κεντρικής Τράπεζας.

Το Ανώτατο Συμβούλιο διαθέτει τις περισσότερες αρμοδιότητες ενώ επίσης εκλέγει τους εκτελεστικούς διευθυντές ενώ αποτελεί και το τελικό λήπτη σε θέματα που αφορούν την ερμηνεία άρθρων συμφωνίας του ΔΝΤ.

Τα Διοικητικά Συμβούλια του ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα ορίζουν συνάντηση μία φορά τον χρόνο κατά την διάρκεια των ετήσιων συνεδριάσεων για το έργο των εκάστοτε οργάνων τους.

Το Συμβούλιο των Διοικητικών συμβουλευεται 2 επιτροπές, την Διεθνή Νομισματική και Δημοσιονομική Επιτροπή και την Επιτροπή Ανάπτυξης.

Το IMFC διαθέτει 24 μέλη και εκπροσωπεί όλες τις χώρες-μέλη. Η δομή του παρομοιάζεται με αυτή του Εκτελεστικού Συμβουλίου και των 24 εκλογικών περιφερειών του. Συνεδριάζει 2 φορές τον χρόνο, σε περιόδους εαρινών- ετησίων συνεδριάσεων ΔΝΤ- Παγκόσμιας Τράπεζας να συζητήσει θέματα σχετικά με την διαχείριση του διεθνούς νομισματικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Η Επιτροπή Ανάπτυξης είναι μια μεικτή επιτροπή η οποία έχει ως υπεύθυνη της την παροχή συμβολής στα Διοικητικά Συμβούλια του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας, θέματα που επικεντρώνονται στην οικονομική ανάπτυξη των αναδυόμενων αγορών και στις αναπτυσσόμενες χώρες. Διαθέτει 25 μέλη και η κύρια χρησιμότητάς της έγκειται στο γεγονός ότι αποτελεί προσπάθεια για οικοδόμηση διακυβερνητικής συναίνεσης σε θέματα κρίσιμης ανάπτυξης.

4.2 Πόροι Δανεισμού

Οι πόροι για τα δάνεια που παρέχει το ΔΝΤ στα μέλη του, προέρχονται από τα ίδια τα κράτη-μέλη μέσω καταβολής ποσοστώσεων.

Οι ποσοστώσεις αποτελούν και την κύρια πηγή χρηματοδότησης του ΔΝΤ.

Κάθε μέλος λαμβάνει μια ποσόστωση βασισμένη σε μεγάλο βαθμό στην θέση που κατέχει στην παγκόσμια οικονομία.

4.3 Επιτήρηση Παγκόσμιας Οικονομίας

Για την διασφάλιση και πρόληψη του διεθνούς νομισματικού συστήματος το ΔΝΤ μέσω της επιτήρησης είναι σε θέση να προχωράει σε ελέγχους περιφερειακών και διεθνών οικονομιών καθώς και σε χρηματοοικονομικές εξελίξεις. Παράλληλα στρέφεται στην συμβουλή των μελών του (186 μέλη) προτρέποντας τα στην υιοθέτηση πολιτικών που ενισχύουν την οικονομική σταθερότητα και μειώνουν την πιθανότητα εκδήλωσης κρίσεων, ενώ ταυτόχρονα ανεβάζουν το βιοτικό επίπεδο. Τέλος, το ΔΝΤ καταθέτει τόσο αξιολογήσεις όσο και προβλέψεις στην Παγκόσμια Οικονομική Προοπτική καθώς και στην έκθεση Παγκόσμιας Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας.

4.5 Χρηματοοικονομική βοήθεια

Ένας από τους κύριους λόγους σύστασης του ΔΝΤ αποτελεί η παροχή χρηματοοικονομικής βοήθειας στα κράτη-μέλη του για την αντιμετώπιση προβλημάτων ισοζυγίου πληρωμών.

Πρόκειται για την υλοποίηση ενός προγράμματος πολιτικής του ΔΝΤ μαζί με τις εθνικές αρχές, του οποίου η χρηματοοικονομική στήριξη εξαρτάται άμεσα από την τήρηση του προγράμματος. Κατά την περίοδο της κρίσης το ΔΝΤ κατάφερε να αυξήσει την πιστοδοτική του ικανότητα καθιερώνοντας μια γενική επιθεώρηση για τον τρόπο με τον οποίο θα πραγματοποιείται ένας δανεισμός.

Σε χώρες με χαμηλό εισόδημα το ΔΝΤ έχει προβλέψει μια χρηματοοικονομική στήριξη με ευνοϊκούς όρους και την ενίσχυση δανεισμού με μηδενικά επιτόκια έως το 2012 καθώς επίσης και τον διπλασιασμό ορίων πρόσβασης σε δανεισμό.

4.6 Τεχνική Στήριξη

Για την πραγματοποίηση επιτυχημένων και συνάμα αποτελεσματικών πολιτικών των κρατών-μελών το ΔΝΤ διαθέτει την δυνατότητα παροχής τεχνικής στήριξης και εκπαίδευσης σε ποικίλους τομείς όπως για παράδειγμα, φορολογική πολιτική και διαχείριση, νομισματική και συναλλαγματική πολιτική, επιτήρηση και ρύθμιση τραπεζικού συστήματος ,διαχείριση δαπανών, θεσμικά πλαίσια και στατιστικές.

4.7 Ειδικό Τραβηγτικό Δικαίωμα (ΕΔΤ)

Πρόκειται για ένα διεθνές αποθεματικό στοιχείο, το οποίο έχει την δυνατότητα να αποπληρώσει τα επίσημα αποθεματικά των κρατών μελών. Μάλιστα, το ΕΤΔ κατάφερε να αυξήσει στο δεκαπλάσιο το αποθεματικό του δηλαδή σε 204 δις. από 313 δολάρια ΗΠΑ χάρης στις 2 επιχορηγήσεις που πραγματοποιήθηκαν τον Αύγουστο και τον Σεπτέμβριο του 2009.

Τα κράτη-μέλη έχουν την δυνατότητα εφόσον το επιθυμούν να ανταλλάξουν μεταξύ τους ΕΔΤ με νόμισμα.

Κεφάλαιο 5^ο :Δανεισμός από το ΔΝΤ

5.1 Ξέσπασμα Κρίσεων

Τα αίτια των οικονομικών και χρηματοοικονομικών κρίσεων μπορούν να χαρακτηριστούν διάφορα και ποικίλα ανάλογα με την περίπτωση:

- Αδυναμία εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος
- Ανισορροπίες εξωτερικά ή εσωτερικά οι οποίες οφείλονται είτε σε ελλείμματα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών είτε σε δημοσιονομικά ελλείμματα
- Τα χρέη (δημόσια, εξωτερικά)
- Πολιτική αστάθεια
- Φυσικές καταστροφές
- Ένοπλες συγκρούσεις

Σε περίπτωση απρόσμενων γεγονότων π.χ. φυσικές καταστροφές και των διακυμάνσεων των τιμών ως προς τα βασικά προϊόντα παρατηρείται ως αιτία κρίσης κυρίως σε χώρες όπου εμφανίζουν χαμηλό εισόδημα και δεν διαθέτουν τα μέσα πρόληψης μιας κρίσης και όπως είναι αναμενόμενο εξαρτώνται από ένα μικρό ποσοστό πρώτων υλών.

5.2 Μορφές κρίσεων

Οικονομικές κρίσεις: αφορούν κατά κύριο λόγο τα προβλήματα ισοζυγίου πληρωμών, τα οποία με την σειρά τους επηρεάζουν την αποπληρωμή βασικών εισαγωγών ή την αποπληρωμή εξωτερικού χρέους. Συνοδεύονται επίσης από την πτώση καταναλωτικής ζήτησης, επενδύσεων με φυσικό επακόλουθο την έκρηξη της ανεργίας. Όπως είναι φυσικό καλλιεργείται ένα κλίμα αβεβαιότητας στις αγορές ρίχνοντας τις τιμές ομολόγων, μετοχών και σε μερικές περιπτώσεις το εγχώριο νόμισμα,

Χρηματοοικονομικές κρίσεις: οφείλονται σε κρίσεις χρηματοοικονομικού τομέα με φυσικό επακόλουθο την δημιουργία αβεβαιότητας η οποία με την σειρά της επηρεάζει τις χρηματοοικονομικές αγορές και οδηγεί στην κατάρρευση τιμών , μετοχών και ομολόγων. Πολλές φορές το ντόμινο των αρνητικών αυτών επιπτώσεων μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα και στις τράπεζες και στα συστήματα πληρωμών επηρεάζοντας κατά αυτό τον τρόπο ολόκληρη την οικονομική δραστηριότητα.

5.3 Σχεδιασμός αποτελεσματικών προγραμμάτων

Οι προϋποθέσεις (conditionalities) καλύπτουν υπό μία έννοια τον σχεδιασμό προγραμμάτων τα οποία στηρίζει το ΔΝΤ και αφορούν τις μακροοικονομικές-διαρθρωτικές πολιτικές καθώς και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται ώστε να παρακολουθείται η πρόοδος και η προσήλωση στους στόχους που έχουν τεθεί από τη ίδια την χώρα και το ΔΝΤ. Η προσήλωση στις προϋποθέσεις εξυπηρετεί τις χώρες να καταφέρουν να απαγκιστρωθούν από τα προβλήματα ισοζυγίου πληρωμών αποφεύγοντας την επιβολή επίπονων μέτρων για την εθνική και διεθνή ευημερία ενώ ταυτόχρονα συμβάλλουν στις διαφύλαξη των πόρων του ίδιου του ταμείου, εξασφαλίζοντας ότι το ισοζύγιο πληρωμών της χώρας θα είναι σε θέση να μπορέσει να αποπληρώσει το δάνειο της (Boughton, 2003)

Όλες οι προϋποθέσεις που στηρίζονται από τα προγράμματα που υλοποιεί το ΔΝΤ είναι σημαντικές καθώς αποσκοπούν στην επίτευξη των στόχων τόσο των μακροοικονομικών προγραμμάτων όσο και στην εφαρμογή αλλά και την παρακολούθηση συγκεκριμένων διατάξεων των άρθρων συμφωνίας του ΔΝΤ και των πολιτικών που πραγματοποιούνται.

Κάθε χώρα-μέλος κατέχει την άμεση ευθύνη και τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των πολιτικών που θα υλοποιηθούν στο πρόγραμμα σε συνεργασία με το ΔΝΤ ώστε να καταστεί αποτελεσματικό και εν τέλει επιτυχημένο. Το πρόγραμμα συμφωνίας συνοδεύεται από μία

επιστολή προθέσεων (letter of Intent, Μνημόνιο Συνεννόησης), το οποίο εμπεριέχει τις χρηματοοικονομικές και χρηματοπιστωτικές πολιτικές που θα ακολουθηθούν πρόγραμμα το οποίο καλείται να εφαρμόσει μία χώρα, προσαρμόζεται με βάση τις συνθήκες που επικρατούν σε αυτήν, με πρωταρχικό στόχο πάντα την διατήρηση και αποκατάσταση του ισοζυγίου πληρωμών και τις μακροοικονομικής σταθερότητας με στόχο την επίτευξη της ανάπτυξης.

5.4 Αξιολόγηση προσήλωσης στο Πρόγραμμα

Ο μεγαλύτερος όγκος εκταμίευσης ενός δανείου από το ΔΝΤ^[4] παρέχεται συνήθως σε δόσεις οι οποίες ενεργοποιούνται κατόπιν αποδεδειγμένων δράσεων πολιτικής, ούτως ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος ως προς τους πόρους του ΔΝΤ.

Οι αναθεωρήσεις θεωρούνται κρίσιμες ως προς την αξιολόγηση ενός προγράμματος απέναντι στις υποκειμενικές οικονομικές πολιτικές, στο βαθμό στον οποίο τηρούνται οι προϋποθέσεις στα πλαίσια του χρονοδιαγράμματος και συντρέχουν λόγοι τροποποίησης του εν όψει εξελίξεων.

Έτσι, λοιπόν, οι αναθεωρήσεις αποτελούν τον βασικό πυρήνα παρακολούθησης συμμόρφωσης ως προς τα συμφωνηθέντα.

5.5 Μορφές στόχων ενός προγράμματος:

- Προκαταρκτικές ενέργειες: πρόκειται για μέτρα στα οποία δεσμεύεται μια χώρα να υλοποιήσει πρώτου προβεί η Εκτελεστική Επιτροπή του ΔΝΤ χρηματοδότηση ή και αξιολόγηση. Οι ενέργειες αυτές διασφαλίζουν ότι το πρόγραμμα μπορεί να λειτουργήσει ομαλά ακόμα και αν υπήρξαν αποκλίσεις από τις συμφωνηθείσες πολιτικές.
- Ποσοτικά κριτήρια Απόδοσης (ΠΚΑ): αποτελούν εξειδικευμένα μετρήσιμους όρους, οι οποίοι αφορούν μακροοικονομικές μεταβλητές υπό τον έλεγχο των αρχών όπως για παράδειγμα νομισματικά και πιστωτικά συνολικά μεγέθη, διεθνή αποθέματα, δημοσιονομικά ισοζύγια ή εξωτερικούς δανεισμούς.

Τα ΠΚΑ είναι δυνατόν να αποτελέσουν και ενδεικτικούς στόχους για την αξιολόγηση προόδου και επίτευξη στόχων του προγράμματος. Οι στόχοι αυτοί μπορούν να μετατραπούν σε ΠΚΑ ύστερα από μια σειρά μετατροπών εφόσον οι οικονομικές τάσεις καταφέρουν να σταθεροποιηθούν.

- Διαρθρωτικά κριτήρια αναφοράς: αφορούν κρίσιμα μεταρρυθμιστικά μέτρα για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος ενώ παράλληλα χρησιμοποιούνται και ως δείκτες για την αξιολόγηση εφαρμογής του προγράμματος. Τα κριτήρια αυτά συχνά ποικίλουν με βάση το εκάστοτε πρόγραμμα.

5.6 Τι περιλαμβάνει η Συμφωνία SBA:

Η συμφωνία SBA^[5] προσφέρει την ευελιξία στο ΔΝΤ να ανταποκριθεί αρκετά γρήγορα σε θέματα εξωτερικών χρηματοδοτήσεων χωρών καθώς και στην χάραξη πολιτικών με στόχο την απόσβεση κρίσεων και την ταχύτητα αποκατάστασης της ανάπτυξης.

Θεωρητικά όλες οι χώρες διαθέτουν την δυνατότητα χρησιμοποίησης των SBA, παρόλα αυτά προτιμώνται από χώρες μεσαίου και κατώτερου εισοδήματος καθώς υπάρχει η ευελιξία παροχής ευνοϊκών όρων, οι οποίοι προσαρμόζονται ανάλογα με τις ανάγκες της εκάστοτε χώρας.

Η διάρκεια του SBA είναι προσαρμόσιμη καθώς καλύπτεται από ένα διάστημα μεταξύ 12- 14 μηνών χωρίς ωστόσο να υπερβαίνει τους 36 μήνες, με γνώμονα την αντιμετώπιση των βραχυπρόθεσμων προβλημάτων ισοζυγίου πληρωμών.

Η πρόσβαση στους χρηματοοικονομικούς πόρους του SBA καθορίζεται αρχικά από την ανάγκη χρηματοδότησης της χώρας, την ισχύ που διαθέτει ως προς την δυνατότητα αποπληρωμής καθώς και το ιστορικό που έχει από προηγούμενη χρήση του SBA. Ανταποκρινόμενο, λοιπόν, το SBA προχωράει στην παροχή ποσού και χρονοδιαγράμματος στις εκάστοτε χώρες.

5.7 Τρόποι πρόσβασης στο SBA:

- Κανονική πρόσβαση: διπλασιασμός ορίων Δανειοδότησης με ποσοστό συμμετοχής 200% για οποιαδήποτε 12μηνη περίοδο και με δάνεια ανεξόφλητα ύψους 600% μετά την εφαρμογή των ποσοστιαίων της 14^{ης} Αναθεώρησης το 2016.
- Έκτακτη πρόσβαση: το ΔΝΤ προσφέρει την δυνατότητα χορήγησης δανείου το οποίο μπορεί να υπερέβη τα επιτρεπτά όρια στα πλαίσια της εξαιρετικής πρόσβασης, η οποία συνεπάγεται επιπρόσθετο έλεγχο από την εκτελεστική επιτροπή.

- Το εκσυγχρονισμένο πλαίσιο SBA παρέχει κεφάλαια με εμπρόθεσμη εκταμίευση με αρκετά αυξημένη ευελιξία όταν αυτό δύναται να δικαιολογηθεί από την ισχύ της πολιτικής μιας χώρας καθώς και από τις χρηματοδοτικές της ανάγκες.
- Ταχεία πρόσβαση: η στήριξη του ταμείου μπορεί να επιταχυνθεί βάσει του SBA μέσω του Μηχανισμού Χρηματοδότησης Έκτακτης Ανάγκης του Ταμείου, ο οποίος έχει την δυνατότητα έγκρισης δανεισμού. Ο μηχανισμός έκτακτης πρόσβασης έχει χρησιμοποιηθεί κατά το παρελθόν σε περιπτώσεις παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης.
- Προληπτική πρόσβαση: πρόκειται για προληπτικές ρυθμίσεις υψηλής πρόσβασης (HADAS), οι οποίες αποτελούν μια ασφαλιστική διευκόλυνση σε περιπτώσεις όπου απαιτείται μεγάλη ανάγκη χρηματοδότησης.

Έτσι, λοιπόν, όταν μια χώρα συμφωνήσει να δεχθεί βοήθεια από το ΔΝΤ αυτόματα συμφωνεί και στην προσαρμογή οικονομικών πολιτικών με στόχο να υπερκεράσει τα προβλήματα που την οδήγησαν στον δανεισμό της από το Ταμείο.

Οι δεσμεύσεις που καλείται να εφαρμόσει μία χώρα καθώς και οι ειδικοί όροι περιγράφονται στο Μνημόνιο Συνεννόησης.

Προσαρμοσμένο με βάσει τις προηγούμενες ενέργειες του, το ΔΝΤ έχει μετατρέψει τους όρους δανεισμού προκειμένου να επικεντρωθεί σε κριτήρια μετρήσιμα.

Συγκεκριμένα,

- ποσοτικές προϋποθέσεις: η πρόοδος των κρατών μελών αξιολογείται με ποσοτικά κριτήρια απόδοσης και ενδεικτικούς στόχους. Οι εκταμιεύσεις των δανείων εξαρτώνται από την τήρηση των κριτηρίων απόδοσης (διεθνή αποθέματα, δημόσιο έλλειμμα κτλ).
- Διαρθρωτικά μέτρα: η πρόοδος ως προς την υλοποίηση των διαρθρωτικών μέτρων αξιολογείται στο πλαίσιο αναθεωρήσεων των προγραμμάτων.
- Συχνότητα αναθεωρήσεων: οι αναθεωρήσεις που πραγματοποιούνται από το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΔΝΤ αποτελούν καθοριστικό παράγοντα στην αξιολόγηση της προόδου του προγράμματος. Το SBA παρέχει ευελιξία στην συχνότητα αναθεωρήσεων με βάση την ισχύ μιας χώρας αλλά και αναγκών που έχει χρηματοδοτικά.

5.8 Αιρεσιμότητα και Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Ως Αιρεσιμότητα χαρακτηρίζεται η παροχή ή αλλιώς η χορήγηση που πραγματοποιείται κατόπιν τήρησης όρων. Στους όρους της πολιτικής έκανε την εμφάνισή του γύρω στο 1980 παράλληλα με το φαινόμενο του δανεισμού. Σε αυτό το σημείο και σύμφωνα με τον Dreher αιρεσιμότητα χαρακτηρίζεται η πρακτική της παροχής οικονομικής βοήθειας, η οποία εξαρτάται από την εφαρμογή συγκεκριμένων πολιτικών (Dreher, 2009).

Πρόκειται ουσιαστικά για την υιοθέτηση συγκεκριμένων πολιτικών και μεταρρυθμίσεων σε αντάλλαγμα την παροχή χρηματοδότησης από το ΔΝΤ. Η τήρηση των αιρεσιμοτήτων προϋποθέτει πως η χώρα-μέλος είναι σε θέση να αποπληρώσει το δάνειό της καλύπτοντας τα προβλήματα ισοζυγίου πληρωμών και εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα με αυτό τον τρόπο και τους πόρους του ΔΝΤ.

Έτσι όταν μια χώρα ζητήσει την στήριξη του ΔΝΤ αυτόματα , η κυβέρνησή της δεσμεύεται να ακολουθήσει οικονομικές πολιτικές σε συνεργασία με το ΔΝΤ, οι οποίες συνήθως καλύπτονται από μακροοικονομικές και διαρθρωτικές πολιτικές ενώ παράλληλα επιλέγονται και τα μέσα παρακολούθησης της τήρησης και της προόδου σε σχέση με τους στόχους που έχουν τεθεί.

Σε κάθε περίπτωση την κύρια ευθύνη κατέχει η εκάστοτε χώρα για την επιλογή και τον σχεδιασμό των πολιτικών που θα υιοθετηθούν ώστε το πρόγραμμα να καταστεί αποτελεσματικό και εν τέλει πετυχημένο. Το πρόγραμμα περιγράφεται σε μια επιστολή προθέσεων η οποία συνδυάζεται από ένα μνημόνιο οικονομικής και χρηματοπιστωτικής πολιτικής.

Σε αυτό το σημείο γίνεται και ο λόγος για την ‘ιδιοκτησία’ (ownership) των προγραμμάτων από τα κράτη μέλη. Ουσιαστικά ως ιδιοκτησία ορίζεται η κύρια ευθύνη επιλογής σχεδιασμού και υλοποίησης πολιτικών που θα καταστήσουν ένα επιτυχημένο πρόγραμμα του ΔΝΤ από την χώρα-μέλος. Αυτή η σχέση θα μπορούσε να περιγραφεί και ως ‘principal-agent’ όπου η δανειολήπτρια χώρα θα πρέπει να εφαρμόσει ορισμένους όρους με απώτερο σκοπό την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί και οι οποίοι θα είναι σε πλήρη ευθυγράμμιση με τους στόχους του Ταμείου, ούτως ώστε το πρόγραμμα να καταστεί επιτυχές.

5.9 Στόχοι Αιρεσιμότητας

Συμπερασματικά, με όλα τα παραπάνω σχετικά με τον δανεισμό και τις προϋποθέσεις από το ΔΝΤ, η χώρα-μέλος η οποία συνάπτει συμφωνία με το ΔΝΤ οφείλει να οικειοποιείται το πρόγραμμα και τους στόχους που θα τεθούν ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι.

Επιπρόσθετα και σύμφωνα με τον Dreher (2009) στους στόχους μπορούν να προστεθούν:

- ποσοτικές προϋποθέσεις: η πρόοδος των κρατών μελών αξιολογείται με ποσοτικά κριτήρια απόδοσης και ενδεικτικούς στόχους. Οι εκταμίευσης των δανείων εξαρτώνται από την τήρηση των κριτηρίων απόδοσης (διεθνή αποθέματα, δημόσιο έλλειμμα κτλ).
- Διαρθρωτικά μέτρα: η πρόοδος ως προς την υλοποίηση των διαρθρωτικών μέτρων αξιολογείται στο πλαίσιο αναθεωρήσεων των προγραμμάτων.
- Συχνότητα αναθεωρήσεων: οι αναθεωρήσεις που πραγματοποιούνται από το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΔΝΤ αποτελούν καθοριστικό παράγοντα στην αξιολόγηση της προόδου του προγράμματος. Το SBA παρέχει ευελιξία στην συχνότητα αναθεωρήσεων με βάση την ισχύ μιας, χώρας αλλά και αναγκών που έχει χρηματοδοτικά

5.10 Προγράμματα και τρόποι δανεισμού

Βασική προϋπόθεση δανεισμού μιας χώρας από το ΔΝΤ αποτελεί η ανεξαρτησία της. Σήμερα το ΔΝΤ αποτελείται από 187 κράτη-μέλη, τα οποία και αποτελούν την κύρια πηγή χρηματοδότησής του. Η χρηματοδότηση καθορίζεται με βάση το μερίδιο που υπολογίζεται ότι κατέχει η εκάστοτε χώρα στην παγκόσμια οικονομία (quotas).

Με γνώμονα τα παραπάνω, η ένταξη μιας χώρας στο ΔΝΤ συνεπάγεται με την απόκτηση μιας ποσόστωσης με βάση την δύναμη της οικονομίας της. Η ποσόστωση αυτή καθορίζει και το ανάλογο ποσό συνεισφοράς που καλείται να καταβάλλει η εκάστοτε χώρα στο ΔΝΤ. Επίσης η ποσόστωση αυτή καθορίζει την ισχύ της ψήφου καθώς και την δυνατότητα πρόσβασης στην χρηματοδότηση από το ταμείο. Κατά τον τρόπο αυτό το ποσοστό χρηματοδότησης αντανακλά και το μερίδιο σε ψήφους.

Αναλύοντας τον τρόπο χρηματοδότησης αλλά και της ποσόστωσης προκύπτει το ζήτημα της αναλογίας σε σχέση με την ισότιμη εκπροσώπηση. Με βάση τον κανονισμό του ΔΝΤ κάθε κράτος μέλος έχει την δυνατότητα δανεισμού 200% ετησίως του ποσού που συνεισφέρει στο ταμείο και συνολικά το 600%. Παράλληλα οποιαδήποτε αλλαγή σε ποσοστώσεις απαιτεί την πλειοψηφία του 85% με απόλυτη ομοφωνία (IMF).

Τα προγράμματα είναι τα εξής:

1. Stand By Arrangement (SBA):

Ένα από τα βασικά προγράμματα του ΔΝΤ και χρησιμοποιείται από τα κράτη-μέλη τα οποία έχουν αποδείξει καλό οικονομικό παρελθόν. Αφορά κυρίως χώρες μεσαίου εισοδήματος. Σύμφωνα με το SBA παρέχεται βοήθεια στον προσαρμογή ισοζυγίου πληρωμών. Το δάνειο παρέχεται τμηματικά με βάση και τους όρους που έχουν καθοριστεί από το ταμείο και την χώρα. Τα περισσότερα και τα μεγαλύτερα δάνεια παρέχονται κυρίως από το SBA.

2. FlexibleCreditLine (FCL): πρόκειται για μηχανισμό χρηματοδότησης σε χώρες με ισχυρούς οικονομικούς δείκτες και με παρελθόν εκτέλεσης ανάλογων πολιτικών όπου κρίθηκαν αναγκαίες. Εφόσον χρησιμοποιηθεί το FCL η χώρα είναι σε θέση να οικειοποιηθεί τα χρήματα που είναι διαθέσιμα ανά πάσα στιγμή, χωρίς αυτά να δοθούν τμηματικά με δόσεις και υπό προϋποθέσεις, σε αντίθεση με το SBA. Πρόκειται για το ηπιότερο πρόγραμμα υπό όρους και γι' αυτό το λόγο απευθύνεται σε χώρες με μεγάλη ευχέρεια αποπληρωμής.
3. ExtendedFundFacility: πρόκειται για ένα πρόγραμμα που χρησιμοποιείται σε χώρες που αντιμετωπίζουν δυσκολίες με το ισοζύγιο πληρωμών αναλογικά με τα διαρθρωτικά προβλήματα. Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει όρους και μέτρα με σκοπό την βελτίωση των θεσμών, των φορέων, των φορολογικών και ασφαλιστικών μεταρρυθμίσεων, την ιδιωτικοποίηση δημοσίων επιχειρήσεων αλλά και την βελτίωση της αγοράς. Το πρόγραμμα μπορεί να διαρκέσει μέχρι τη παύση των μακροοικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει η ενδιαφερόμενη χώρα.
4. Επείγουσα βοήθεια (EmergencyAssistance): πρόκειται για πρόγραμμα έκτακτης ανάγκης σε χώρες που υπέστησαν προβλήματα εξαιτίας φυσικών καταστροφών, συγκρούσεων αλλά και ανάλογα προβλήματα.
5. Δανεισμός σε πτωχές χώρες ΔΝΤ έχει προβλέψει και την παροχή δανείων σε χώρες που διαθέτουν πολύ χαμηλό εισόδημα, με αρκετά ευνοϊκούς όρους. Διαθέτει, λοιπόν, στην εργαλειοθήκη του:
 - Μηχανισμός Poverty Reduction and Growth Facility για την μείωση της φτώχειας σε χώρες που αντιμετωπίζουν προβλήματα και
 - Μηχανισμός Exogenous Shocks Facility, όπου χρησιμοποιείται για την παροχή βοήθειας σε χώρες που υπέστησαν ξαφνικά γεγονότα όπως για παράδειγμα άνοδο τιμών, φυσικές καταστροφές τα οποία δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν από την εθνική κυβέρνηση εγκυμονώντας σοβαρά προβλήματα για την οικονομία της χώρας.

Κλείνοντας, οι φτωχές χώρες πέραν των ευνοϊκών δανεισμών έχουν την δυνατότητα εγγραφής τους σε δύο πρωτοβουλίες. Συγκεκριμένα στην πρωτοβουλία των βαριά υπερχρεωμένων φτωχών χωρών (Heavily Indebted Poor Countries) για την ελάφρυνση του χρέους με στόχο

την επαναφορά της βιωσιμότητας του χρέους και την πρωτοβουλία για πολυμερή ελάφρυνση χρέους (Multilateral Debt Relief Initiative). Πρόκειται για την συνεργασία ΔΝΤ, Αφρικανικού Ταμείου Ανάπτυξης και Παγκόσμιας Τράπεζας όπου συμφωνήθηκε η διαγραφή των απαιτήσεων σε συγκεκριμένες χώρες για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στους αναπτυξιακούς στόχους (IMF).

Κεφάλαιο 6^ο: Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μια ένωση τόσο πολιτική όσο και οικονομική, η οποία αποτελείται από 28 χώρες-μέλη. Παρόλο που η ιδέα της Ε.Ε προϋπήρχε ήδη από τον 14^ο αιώνα και επηρέαζε ιδιαίτερα τους πολιτικούς συγγράφεις και σοφούς της εποχής εκείνης, η δημιουργία της οφείλεται στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, καθώς μετά το πέρας αυτού, βασικός στόχος ήταν η αποφυγή μελλοντικών συγκρούσεων μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών, η απαλοιφή του εθνικισμού ο οποίος οδήγησε την γηραιά ήπειρο σε ολέθριες συνέπειες για όλα τα κράτη. Το έναυσμα την Ένωσης δόθηκε από τον Winston Churchill, ο οποίος σε ομιλία του στο Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης το 1946, στην εκφώνηση του λόγου του έθεσε τα πρώτα θεμέλια πραγματοποίησης της ιδέας για μια Ενωμένη Ευρώπη *«να αναδημιουργήσουμε την Ευρωπαϊκή Οικογένεια.... και να της εξασφαλίσουμε μια δομή μέσα στην οποία μπορεί να ζήσει με ειρήνη, ασφάλεια και ελευθερία... ένα είδος Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης»* (Νίκος Μούσης, 2011; Παπαγιάννης, 2016; Σαχπεκίδου 2013).

Τα βασικά χαρακτηριστικά της Ε.Ε αποτελούν η προάσπιση της ειρήνης, των αξιών και της ευημερίας των λαών. Συγκεκριμένα κεντρικός στόχος της είναι δημιουργία ενός ελεύθερου χώρου όπου θα κυριαρχεί η ασφάλεια και η δικαιοσύνη μέσα από την κατάρρευση των συνόρων και την δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς και της οικονομίας η οποία θα στηρίζεται στην κοινωνική πρόοδο και την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών-μελών (Μπιτζένης, 2009), με γνώμονα της την 'διακυβερνητική συνεργασία' διατηρώντας πάντοτε το κάθε κράτος το δικαίωμα της 'τελευταίας λέξης' (Παπαγιάννη, 2016).

6.1 Οικονομική και Νομισματική Ένωση

Αναμφίβολα, ανασταλτικός παράγοντας στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αποτελείται η Συνθήκη για την Ε.Ε. ή αλλιώς η Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992, η οποία έθεσε τις αρμοδιότητές των κρατών-μελών θέτοντας τους κανόνες για ενοποίηση.

Η Συνθήκη περιλαμβάνει τρία Στάδια. Συγκεκριμένα:

- Ελεύθερη Διακίνηση Κεφαλαίων
- Η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος, με στόχο την επίτευξη ονομαστικής οικονομικής σύγκλισης για την εκπλήρωση των κριτηρίων που αναφέρονται στην Συνθήκη.
- Νομισματική Ένωση με την εγκαθίδρυση του ευρώ στην θέση του ECU. Οι συναλλαγματικές ισοτιμίες καθιερώθηκαν αμετάκλητα ως προς το ευρώ ενώ η νομισματική πολιτική θα βρίσκεται υπό την διεύθυνση της ΕΚΤ και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου με στόχο την λήψη μέτρων για την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος (ευρώ), η οποία και πραγματοποιήθηκε το 2002, καθώς επίσης και την επιτήρηση της δημοσιονομικής πειθαρχίας των κρατών-μελών.

Η εισαγωγή του Ενιαίου Νομίσματος (ευρώ) αποτελείται και αυτή από τρεις φάσεις. Ενδεικτικά:

- 1998: απόφαση σχετικά με την τήρηση των κριτηρίων σύγκλισης για την ένταξη στην ζώνη του ευρώ
- 1999: σύμφωνα με την Συνθήκη και ταυτόχρονα με την έναρξη του τρίτου σταδίου, το οποίο και ξεκίνησε το 2002 με την κυκλοφορία του ευρώ (νομίσματα-χαρτονομίσματα) και την απόσυρση των εθνικών νομισμάτων (Μπιτζένης, 2009).

6.2 Στόχοι Συνθήκης Μάαστριχτ

Οι τρεις βασικές αρχές (pillars) της Συνθήκης είναι οι εξής:

1. Οικονομική, πολιτική και Νομισματική Ένωση με ενιαίο νόμισμα και αγορά.
2. Ανάπτυξη κοινής Ευρωπαϊκής Πολιτικής και συγχρόνως Ασφάλειας
3. Δημιουργία Συνεργασίας με την καθιέρωση νόμων.

Εν κατακλείδι, η Συνθήκη του Μάαστριχτ στοχεύει:

- ❖ Καθιέρωση Δικαιωμάτων για τους Ευρωπαϊκούς πολίτες (institution of European citizenship)
- ❖ Κοινοτικές αρμοδιότητες (community competence)

- ❖ Καθορισμός επιπρόσθετης ισχύος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (European Parliament)

(Μπιτζένης, 2009)

Έτσι, λοιπόν, όλη η φιλοσοφία της Συνθήκης Μάαστριχτ περιστρέφεται γύρω από την καθιέρωση σταθερών τιμών η οποία θα εγγυάται μια υγιή δημοσιονομική κατάσταση μεταξύ των κρατών-μελών (Παπαγιάννη, 2016).

6.3 Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης

Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης δημιουργήθηκε κατά το τρίτο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Η υλοποίησή του βασίστηκε στην προσπάθεια της εξασφάλισης των υγιών δημοσιονομικών πολιτικών των κρατών-μελών της Ε.Ε. ακόμα και μετά την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος. Αποτελείται από ένα ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου το οποίο επικυρώθηκε το 1997 καθώς και από δύο κανονισμούς (<https://www.ecb.europa.eu/ecb/html/index.en.html>).

Συγκεκριμένα, ορίζονται οι διαδικασίες για την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία καθώς και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες εφαρμόζεται η διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος.

Κεντρικό πλαίσιο του Σύμφωνου αποτελεί η εξασφάλιση μιας διαρκούς συμμόρφωσης των δημοσιονομικών πολιτικών με την απαίτηση δημοσιονομικής συναίνεσης, με σκοπό την διασφάλιση βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών.

Το Σ.Σ.Α. θέτει την υποχρέωση στα κράτη-μέλη να τηρήσουν τους μεσοπρόθεσμους δημοσιονομικούς στόχους για την δημοσιονομική θέση τους σε ισοσκελισμένη ή πλεονεκτική θέση. Η προσαρμογή αυτή στοχεύει στο να επιτρέψει στα κράτη-μέλη να αντιμετωπίσουν τις κυκλικές τους διακυμάνσεις χωρίς να υπερβαίνουν την τιμή της τάξεως 3% του ΑΕΠ τους για το δημόσιο έλλειμμα (<https://www.ecb.europa.eu/ecb/html/index.en.html>, https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-financial-assistance_el).

6.4 Δημοσιονομική Πειθαρχία

Για την επίτευξη μιας υγιούς και ομαλής ενιαίας οικονομικής πολιτικής μεταξύ των κρατών-μελών της Ε.Ε. είναι αποφυγή υπέρβασης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων τηρώντας τις προϋποθέσεις δημοσιονομικής πειθαρχίας.

Οι προϋποθέσεις – κανόνες δημοσιονομικής πειθαρχίας είναι οι εξής:

- ❖ Απαγόρευση χρηματοδότησης δημοσιονομικών ελλειμμάτων των κρατών μελών από τις εθνικές τράπεζες καθώς επίσης και η απαγόρευση τόσο στην αγορά χρεογράφων από την ΕΚΤ όσο και στις εθνικές τράπεζες των κρατών-μελών. Με αυτόν τον τρόπο αποφεύγεται να καταστεί η ΕΚΤ και οι εθνικές τράπεζες ως ύστατοι δανειστές των κρατών- μελών.
- ❖ Κατάργηση Προνομιακής Πρόσβασης τόσο των ενωσιακών οργάνων, των κεντρικών κυβερνήσεων όσο και των λοιπών δημοσιονομικών αρχών στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εφόσον δεν απαιτείται από αίτια προληπτικής εποπτείας.
- ❖ Επιβολή ρήτρας ‘ no-bailout’ (ρήτρα μη διάσωσης), η οποία δεν εφαρμόζεται σε περιπτώσεις χρεοκοπίας κράτους κατά την περίοδο της κρίσης. Συγκεκριμένα ορίζεται η αποτροπή ανάληψης ευθύνης από την Ε.Ε. και τα υπόλοιπα κράτη-μέλη για υποχρεώσεις που σχετίζονται με χρέη από άλλο κράτος μέλος.

Η επιτροπή σε κάθε περίπτωση διαθέτει το δικαίωμα παρακολούθησης και εξέλιξης της δημοσιονομικής πειθαρχίας και ταυτόχρονα τα ύψη των δημόσιων χρεών ενός κράτους μέλους προκειμένου να αποφευχθούν όσο το δυνατόν γρηγορότερα αλλά και να αντιμετωπιστούν μεγάλες αποκλίσεις (Παπαγιάννη , 2016).

6.5 Υπερβολικό Έλλειμμα

Η διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος καθορίζεται από το άρθρο 126 της Συνθήκης για την εύρυθμη λειτουργία της Ε.Ε. Πρόκειται για μια επιπρόσθετη ενίσχυση στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-financial-assistance_el)

Σύμφωνα με αυτό τα κράτη-μέλη καλούνται:

1. Το δημοσιονομικό έλλειμμα να μην υπερβαίνει το 3% του ΑΕΠ τους
2. Το δημόσιο Χρέος να μην υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ

Έτσι λοιπόν, κάθε Απρίλιο τα κράτη μέλη υποχρεούνται να υποβάλλουν ένα πρόγραμμα σταθερότητας ή αλλιώς σύγκλισης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο, το οποίο θα

περιλαμβάνει ένα μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο της εκάστοτε χώρας- μέλους καθώς και τα μέσα με τα οποία θα επιτευχθεί ο επιθυμητός στόχος. Επιπρόσθετα θα περιλαμβάνονται σε ανάλυση οι ενδεχόμενες επιπτώσεις αλλαγών στις οικονομικές παραδοχές με βάση την θέση που κατέχει η χώρα-μέλος δημοσιονομικά (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3A125020>).

Εάν ένα πρόγραμμα δεν πληροί τις προϋποθέσεις οι οποίες εξετάζονται, τότε η επιτροπή συντάσσει έκθεση υπερβολικού ελλείμματος και πιθανότατα κινδύνου εμφάνισής του.

Εφόσον εκφραστεί γνώμη από την Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή, η Επιτροπή καταθέτει γνώμη στο Συμβούλιο (Παπαγιάννη, 2016).

Το Συμβούλιο ακολούθως με την διαπίστωση υπερβολικού ελλείμματος απευθύνει σύσταση στο εκάστοτε κράτος –μέλος, ενώ είναι σε θέση ακόμα και να θέσει τα εξής μέτρα:

- ❖ Δημοσίευση Πληροφοριών πριν από την έκδοση ομολόγων και χρεογράφων, οι οποίες έχουν καθοριστεί από το Συμβούλιο
- ❖ Αναθεώρηση της πολιτικής δανεισμού, η οποία θα προταθεί από το Συμβούλιο προς την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων για το συγκεκριμένο κράτος-μέλος.
- ❖ Επιβολή κατάθεσης ποσού ανάλογου επιπέδου, άτοκα στην Ε.Ε. μέχρι το Συμβούλιο να κρίνει ότι έχει εξομαλυνθεί το υπερβολικό έλλειμμα.
- ❖ Επιβολή προστίμου εύλογου μεγέθους (Παπαγιάννη, 2016).

Κεφάλαιο 7^ο: Η Οικονομική κρίση και τα μέτρα αντιμετώπισης

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω οι δεσμεύσεις αυτές και τα κριτήρια τα οποία θεσπίστηκαν με στόχο την αποφυγή αποκλίσεων και υπερβολικών ελλειμμάτων, δεν ήταν ικανά να αντεπεξέλθουν στο ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης η οποία εκδηλώθηκε με την κατάρρευση της 4^{ης} μεγαλύτερης επενδυτικής αμερικανικής τράπεζας Lehman Brothersto 2008.

Η κρίση δημόσιου χρέους στην ευρωζώνη και η συνακόλουθη εκτίναξη των επιτοκίων δανεισμού των περιφερειακών οικονομικών στην Ε.Ε. και κυρίως η απειλή πτώχευσης της Ελλάδας, αποτέλεσε τον κατασταλτικό παράγοντα ώστε η Ε.Ε. και τα κράτη-μέλη, να παρέχουν βοήθεια στην Ελλάδα μέσω διμερούς δανεισμού σε συνεργασία με το ΔΝΤ ώστε να αποφευχθεί ένα ντόμινο διάχυσης της κρίσης σε ολόκληρη την Ευρώπη π.χ. Ιρλανδία, Πορτογαλία (Παπαγιάννη, 2016; Σαχπεκίδου, 2013).

Η Ελλάδα, αποτέλεσε το πρώτο κράτος-μέλος της Ε.Ε., το οποίο παρουσίασε σημάδια απόκλισης από τα κριτήρια που σύμφωνα σταθερότητας, καθώς το 2009 το δημοσιονομικό έλλειμμα της χώρας άγγιξε το 13% σε σχέση με το 3% του δημόσιου χρέους ενώ παράλληλα το ΑΕΠ άγγιξε το 120% αντί του 60% του ΑΕΠ το οποίο προβλεπόταν. Οι αποκλίσεις αυτές οξύνθηκαν και λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών προβλημάτων της ελληνικής οικονομίας, τα οποία διογκώθηκαν και εμφανίστηκαν μετά την υιοθέτηση του ευρώ. Συγκεκριμένα, τα κύρια προβλήματα της Ελλάδας που ταλανίζουν την οικονομία της είναι ο υπερβολικός δανεισμός, η έλλειψη ανταγωνιστικότητας, οι μειωμένες εξαγωγές- εισαγωγές, η δυσλειτουργία σε συνδυασμό με τον πολυδάπανο δημόσιο φορέα και τέλος το ανύπαρκτο σύστημα φοροεισπρακτικών μέσων.

Μέσα σε αυτό το κλίμα διαπιστώθηκε ότι και άλλες χώρες-μέλη της Ένωσης παρατηρήθηκαν με σημάδια κρίσης με διαφορετικά χαρακτηριστικά η κάθε μία.

Το αποτέλεσμα όλων όσων αναφέρθηκαν απέδειξαν ότι η οικονομική ομοιογένεια σε μια κοινή ζώνη νομίσματος, προϋποθέτει αρκετά ισχυρούς μηχανισμούς ελέγχου και συντονισμού οικονομικών πολιτικών, οι οποίες εν τέλει φάνηκε ότι δεν επαρκούσαν ώστε να εξασφαλιστεί η απαραίτητη σταθερότητα.

Ενόψει λοιπόν, μιας γενικευμένης κρίσης η οποία θα κλόιζε την σταθερότητα του ευρώ, τόσο τα θεσμικά όργανα της Ένωσης αλλά και τα ίδια τα κράτη, προχώρησαν στην λήψη μέτρων κατά την διάρκεια εκδήλωσης της κρίσης (Σαχπεκίδου, 2013).

Έτσι λοιπόν, το 2010 η Ελλάδα βρέθηκε αντιμέτωπη με επανειλημμένες υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής της ικανότητας και με ταυτόχρονη άνοδο των ελληνικών ομολόγων με αποτέλεσμα να θέσει αίτημα προσχώρησης στο μηχανισμό διάσωσης, αίτημα το οποίο εγκρίθηκε από τα κράτη-μέλη της Νομισματικής Ένωσης τον Μάιο του 2010, με λήψη μέτρων από την ίδια την ένωση παρόλες τις αρχικές αμφισβητήσεις οι οποίες εκφράστηκαν με βάση την ρήτρα του άρθρου 125 ΣΛΕΕ (nobailout) (Σαχπεκίδου, 2013).

7.1 Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Χρηματοοικονομικής Σταθεροποίησης (European Financial Stabilization Mechanism–EFSM)

Τα πρώτα μέτρα τα οποία ελήφθησαν από τα Ευρωπαϊκά Όργανα ήταν η δημιουργία του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Χρηματοοικονομικής Σταθεροποίησης EFSM ο οποίος επικυρώθηκε με τον κανονισμό 407/2010 στις 5 Μαΐου το 2010 (Σαχπεκίδου, 2013).

Σύμφωνα με τον Κανονισμό βασικός στόχος του EFSM είναι η θέσπιση των όρων και κατεπέκταση της διαδικασίας με την οποία είναι δυνατόν να δοθεί χρηματοδοτική ενίσχυση από την Ε.Ε. σε μία χώρα-μέλος της που αντιμετωπίζει σοβαρές δυσκολίες δημοσιονομικής φύσεως οι οποίες δεν είναι σε θέση να ελέγχουν από το ίδιο κράτος μέλος. Η χρηματοδοτική ενίσχυση μπορεί να λάβει δύο μορφές. Είτε την μορφή δανείου είτε του πιστωτικού ορίου το οποίο μπορεί να επιλέξει το κράτος-μέλος. Η Επιτροπή αποτελεί το αρμόδιο όργανο εξονόματος της Ε.Ε., το οποίο αναλαμβάνει να προβεί σε σύναψη δανείων στις κεφαλαιαγορές και σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, πάντα με την σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου (https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-financial-assistance_el).

Εφόσον ο κανονισμός ενεργοποιηθεί από ένα κράτος-μέλος θα υφίσταται αυστηρούς όρους οικονομικής πολιτικής με σκοπό το κράτος στο προσεχές μέλλον να είναι σε θέση να αποκαταστήσει την βιωσιμότητα του στα δημόσια οικονομικά αλλά και την ικανότητα του να χρηματοδοτείται από τις χρηματοπιστωτικές αγορές (Σαχπεκίδου, 2013). Γι'αυτόν το σκοπό αρχικά η Επιτροπή και το ΕΚΤ, προβαίνουν στην εκτίμηση των χρηματοδοτικών αναγκών του εκάστοτε κράτους-μέλους και εν συνεχεία η Επιτροπή σε συνεργασία με το ίδιο κράτος- μέλος προχωρούν στην σύνταξη και υπογραφή ενός μνημονίου συμφωνίας στο οποίο θα αναφέρονται οι όροι τόσο της συμφωνίας αλλά και οι όροι της οικονομικής πολιτικής που θα ακολουθήσει το ενδιαφερόμενο κράτος, οι οποίοι τέθηκαν στο Συμβούλιο (Σαχπεκίδου, 2013). Ακολούθως σε τακτά χρονικά διαστήματα η Επιτροπή αναλαμβάνει να παρακολουθεί κατά ποσό το κράτος –μέλος ακολουθεί πιστά το πρόγραμμα προσαρμογής καθώς παράλληλα και τους όρους που έχουν υποβληθεί από το Συμβούλιο, έτσι ώστε να συνεχίσει ομαλά η διαδικασία χρηματοδοτικής ενίσχυσης η οποία πραγματοποιείται σε δόσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο EMXΣ αποτελούσε προσωρινό μηχανισμό στήριξης και αντικαταστάθηκε αργότερα από το ESM, ενώ ήταν σε θέση να συμβαδίζει με το μεσοπρόθεσμο μηχανισμό οικονομικής στήριξης του ισοζυγίου πληρωμών ενώ δεν αποκλείει και έναν ενδεχόμενο δανεισμό εκτός της Ε.Ε. όπως για παράδειγμα από το ΔΝΤ (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=uriserv:ec0009>).

Στα πλαίσια αυτά το Συμβούλιο αποφάσισε τον Σεπτέμβριο του 2010 να προχωρήσει στην λήψη επιπρόσθετων μέτρων, γνωστά και ως 'ευρωπαϊκά εξάμηνα', το οποίο δεσμεύει τα κράτη-μέλη της ευρωζώνης να γνωστοποιούν τους εθνικούς τους προϋπολογισμούς ενώπιον της Επιτροπής ένα εξάμηνο νωρίτερα με στόχο την πρόληψη εμφάνισης διογκωμένων ελλειμμάτων (https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/stability_growth_pact.html).

Τα δάνεια τα οποία παρέχονται σε ένα κράτος-μέλος της Ε.Ε., όπως προαναφέρθηκε από τον EFSM, προέρχονται κατά ένα μέρος από την ίδια την Ε.Ε. και κατά ένα άλλο μέρος από το ΔΝΤ. Φυσικά, συμβολή σε αυτό έχουν και τα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ε.Ε.

Με στόχο, λοιπόν, να ρυθμιστεί η διαδικασία παροχής δανείων από τα κράτη-μέλη, δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Διευκόλυνση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (European Financial Stability Facility- EFSF), με συνθήκη η οποία καταρτίστηκε από τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης, τον Ιούνιο του 2010.

Πρόκειται για προσωρινό μηχανισμό παροχής οικονομικής βοήθειας ,που εδρεύει στο Λουξεμβούργο και διέπεται υπό το δίκαιο του, ως ανώνυμη εταιρεία (Σαχπεκίδου, 2013).

Επιπλέον, ο EFSF διαθέτει δανειοδοτική δυνατότητα, η οποία ανήρχετο μέχρι τα 440 δις και ξεπερνάει αυτή του EFSF που έφτανε μόλις τα 60 δις ευρώ (<https://www.dailyeconomics.gr/oikonomikoi-oroi/eyrwpaikos-mhchanismos-statherothtas-ems>). Συγκεκριμένα διαθέτει την δυνατότητα παροχής βοήθειας για επανακεφάλαιοποίηση τραπεζών ακόμα και αν αυτές δεν βρίσκονται σε συγκεκριμένο πρόγραμμα (Σαχπεκίδου, 2013). Ωστόσο από τον Ιούλιο του 2013 ο EFSF σταμάτησε την παροχή δανείων προς τα κράτη-μέλη καθώς υπήρχε έλλειψη νομικής βάσης ως προς την σύσταση ενός τέτοιου μηχανισμού στα πλαίσια των Συνθηκών της Ε.Ε. (<https://www.dailyeconomics.gr/oikonomikoi-oroi/eyrwpaikos-mhchanismos-statherothtas-ems>).

Αργότερα με απόφαση του ίδιου του Συμβουλίου ιδρύθηκε ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (European Stability Mechanism- ESM) ο οποίος ξεκίνησε την λειτουργία του το 2012 κατόπιν αναθεώρησης του άρθρου 136 της ΣΠΕΕ από την απόφαση του Συμβουλίου 2011/199, στην οποία πραγματοποιήθηκε μια Τρίτη προσθήκη παραγράφου στην οποία αναφερόταν *«Τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ μπορούν να θεσπίσουν μηχανισμό σταθερότητας ο οποίος θα ενεργοποιείται εφόσον κρίνεται απαραίτητο προκειμένου να διασφαλίζεται η σταθερότητα της ζώνης του ευρώ στο σύνολο της. Η παροχή τυχόν απαιτούμενης χρηματοοικονομικής συνδρομής δυνάμει του μηχανισμού θα υπόκεινται σε αυστηρούς όρους»* (<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1ca9c267-4b55-4123-b51f-c0ad616b2956/language-el/format-RDF>).

7.2 Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας

Με αφορμή την κρίση που ξέσπασε το 2008 και την Ελλάδα να αποτελεί την πρώτη χώρα στα πλαίσια της Ε.Ε. όπου παρουσίαζε τεράστια απόκλιση από τα κριτήρια του σύμφωνου σταθερότητας και ταυτόχρονα του κινδύνου διάχυσης της κρίσης στις υπόλοιπες χώρες αλλά και την απειλή της σταθερότητας του ευρώ και κατ' επέκταση του διεθνούς χρηματοοικονομικού συστήματος. Η Ευρωπαϊκή Ένωση προχώρησε στην θεσμική αντιμετώπιση του θέματος με την δημιουργία του μόνιμου μηχανισμού στήριξης, του ESM. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται η συνέχιση της δανειοδότησης της χώρας της ευρωζώνης μέσω του ESM έναντι των αγορών (<https://www.dailyeconomics.gr/oikonomikoi-oroi/eyrwpaikos-mhchanismos-statherothtas-ems>).

Ο ESM δημιουργήθηκε τον Οκτώβριο του 2012, ως διάδοχος του EFSF. Πρόκειται για ένα μόνιμο μηχανισμό επίλυσης προβλημάτων τα οποία προέκυπταν από την κρίση δημόσιου χρέους που πυροδοτεί με την σειρά της την έλλειψη ασφάλειας για τις χώρες της ζώνης του ευρώ που δεν είναι σε θέση να αξιοποιήσουν τις αγορές.

Ουσιαστικά, ο ESM παρέχει οικονομική ενίσχυση στα κράτη μέλη της ευρωζώνης και μόνο, τα οποία αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες.

7.3 Διοίκηση ESM

Ο ESM αποτελεί έναν διεθνή Οργανισμό υπό το δημόσιο διεθνές δίκαιο με κύριους μετόχους τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης. Η έδρα του βρίσκεται στο Λουξεμβούργο ενώ το μετοχικό κεφάλαιο του ανέρχεται στα 704,8 δις ευρώ, τα οποία προέρχονται κατά το μέτρο συμμετοχής της εκάστοτε χώρας στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, το οποίο υπολογίζεται βάσει του πληθυσμού και του ΑΕΠ της κάθε χώρας-μέλους. Το διαθέσιμο κεφάλαιο ανέρχεται στα 80 δις ευρώ (<https://www.dailyeconomics.gr/oikonomikoi-oroi/eyrwpaikos-mhchanismos-statherothtas-ems> , <https://www.esm.europa.eu/about-us/how-we-work>).

Ο ESM απαρτίζεται από ένα συμβούλιο διοικητικών και διευθυντών, που διορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο με πενταετή θητεία.

Το διοικητικό Συμβούλιο αποτελεί το ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων του ESM και συνθέτεται από τους Υπουργούς Οικονομικών των κρατών. Περιλαμβάνει 19 κυβερνητικούς εκπροσώπους στους οποίους αναθέτονται οι κρίσιμες αποφάσεις που αφορούν κατά κύριο λόγο την παροχή βοήθειας σε κράτος-μέλος. Οι εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ΕΚΤ έχουν την δυνατότητα να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις της. Το Διοικητικό Συμβούλιο συνεδριάζει μια φορά το χρόνο και κάθε φορά που προκύπτουν υποθέσεις σχετικά με ESM.

Το Διοικητικό Συμβούλιο υποστηρίζεται από δύο επιτροπές, την Επιτροπή Κινδύνων και την Επιτροπή Αναθέωσης Προϋπολογισμού και Αποζημίωσης.

Το Συμβούλιο των ελεγκτών αποτελεί ανεξάρτητο όργανο εποπτείας του ESM. Στις αρμοδιότητες του περιλαμβάνονται:

- ❖ Επιθεώρηση λογαριασμών – ισολογισμών του ESM
- ❖ Έλεγχος συμμόρφωσης, επίδοσης και διαχείρισης κινδύνου του ESM
- ❖ Έλεγχος αποτελεσματικότητας ESM

Το ελεγκτικό Συνέδριο καταρτίζει μια φορά το χρόνο έκθεση σχετικά με τις οικονομικές καταστάσεις του ESM περιλαμβάνοντας της ετήσια έκθεσή του, καθώς και την γνωμοδότηση του εξωτερικού ελέγχου. Επιπλέον το ελεγκτικό Συνέδριο συντάσσει ετήσια έκθεση και για το Συμβούλιο Διοικητικών σχετικά με τις εργασίες ελέγχου τα πορίσματα, τα συμπεράσματα και τις συστάσεις. Επιπλέον η έκθεση αυτή μπορεί να γίνει προσβάσιμη και στα εθνικά κοινοβούλια καθώς και στα ανώτατα όργανα του ESM, στο Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συνοδευόμενη από τα σχόλια της διοίκησης του ESM που αποτυπώθηκαν στην έκθεση (ESM) (<https://www.dailyeconomics.gr/oikonomikoi-oro/eyrwpaikos-mhchanismos-statherothtas-ems>), https://www.esm.europa.eu/assistance/lending-toolkit#lending_toolkit, https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-financial-assistance_el).

7.4 Τρόπος Λειτουργίας και Παροχή Δανείων

Παρόλο που ο EFSF και ο ESM αποτελούν ξεχωριστές οντότητες εντούτοις μοιράζονται από κοινού τόσο τον σκοπό δημιουργίας τους, αλλά και το προσωπικό, τις εγκαταστάσεις και επιχειρήσεις, ενώ ταυτόχρονα διαθέτουν την δυνατότητα σε περίπτωση κινδύνου 700 δις ευρώ τα οποία διέθεταν κατά την περίοδο 2010-2016, σε πέντε κράτη-μέλη.

Ωστόσο, παρόλο τις ομοιότητες που διαθέτουν οι δύο μηχανισμοί υπάρχουν διαφορές ανάμεσά τους ως προς την λειτουργία τους. Συγκεκριμένα ο EFSF διέκοψε την παροχή δανείων προς τα κράτη-μέλη τον Ιούλιο του 2013 δίνοντας την θέση του στον μόνιμο μηχανισμό στήριξης στην ζώνη του ευρώ τον ESM, καθώς η έλλειψη νομικής υπόστασης στις Συνθήκες Ένωσης δεν του επέτρεπε να καταστεί μόνιμος.

Έτσι, όταν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προχώρησε το 2011 στις 25 Μαρτίου σε τροποποίηση της Συνθήκης για την λειτουργία της Ε.Ε. ο ESM κατάφερε να τεθεί σε λειτουργία και να

αποτελέσει μόνιμο μηχανισμό στήριξης από το 2012. Ωστόσο, για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα οι δύο μηχανισμοί λειτουργούσαν ταυτόχρονα ενώ μέχρι και σήμερα ο EFSF υφίσταται έως ότου αποπληρωθούν όλα τα δάνεια τα οποία έχει δώσει αλλά και έχει λάβει ο ίδιος (<https://www.dailyeconomics.gr/oikonomikoi-oroi/eyrwpaikos-mhchanismos-statherothtas-ems>, https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-financial-assistance_e1).

Ο ESM αποτελεί βασικό συστατικό στην χάραξη πολιτικής της Ε.Ε. με στόχο πρόληψη και αποκατάσταση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στην ζώνη του ευρώ. Έτσι λοιπόν αν ένα κράτος της ευρωζώνης αντιμετωπίζει οικονομικό πρόβλημα, κινδυνεύοντας να μην καταφέρει να βρει πρόσβαση χρηματοδότησης στις αγορές ο ESM είναι σε θέση να παρέχει βοήθεια στο κράτος μέλος υπό προϋποθέσεις.

Η μέγιστη δανειοδοτική δυνατότητα η οποία μπορεί να προσφέρει ο ESM ανέρχεται στα 500 δις ευρώ.

7.5 ESM& ΔΝΤ: Διαφορές

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ο ESM διαθέτει ένα ευρύ φάσμα εργαλείων με τα οποία μπορεί να προχωρήσει σε :

- Χορήγηση δανείων στα κράτη-μέλη
- Παροχή προληπτικής Οικονομικής Βοήθειας
- Αγορά ομολόγων των δικαιούχων κρατών μελών στην πρωτογενή και δευτερογενή αγορά
- Χρηματοδότηση κεφαλαίου χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων μέσω δανείων προς τις κυβερνήσεις
- Άμεση Ανακεφαλοποίηση των τραπεζών υπό ορισμένες προϋποθέσεις (European Commission)

Συγκεκριμένα η πρώτη κατηγορία αφορά την παροχή δανείων που δίνονται σε ένα κράτος μέλος και την κυβέρνηση του, όταν αδυνατεί να δανειστεί από τις αγορές για να λύσει τα προβλήματά του.

Η δεύτερη κατηγορία προσφέρει την δυνατότητα σε μία χώρα να λάβει σε μια καθορισμένη χρονική περίοδο δάνεια μέχρι ένα συγκεκριμένο ύψος εφόσον κριθεί ότι υπάρχει ανάγκη. Η κατηγορία αυτή αφορά κράτη-μέλη των οποίων η οικονομία βρίσκεται σε καλό επίπεδο και

διαθέτουν πρόσβαση στις αγορές. Με αυτό τον τρόπο δίνεται η δυνατότητα στην χώρα να ισχυροποιήσει την αξιοπιστία της μέσα από την παροχή δανείων είτε με την αγορά χρέους στην πρωτογενή αγορά με τους ακόλουθους τρόπους:

α) Προληπτική Γραμμή Χρηματοδότησης υπό όρους (PCCL)

β) την Πιστωτική Γραμμή με ενισχυμένες προϋποθέσεις (ECCL), για χώρες που δεν διαθέτουν τα κριτήρια PCCL και ως δεύτερη επιλογή χαρακτηρίζεται αυστηρότερη (<https://www.dailyeconomics.gr/oikonomikoi-oroi/eyrwpaikos-mhchanismos-statherohtas-ems>).

Η αγορά ομολόγων, σε πρωτογενή και δευτερογενή αγορά αφορά την διαδικασία που ακολουθεί μετά το πέρας του προγράμματος. Συγκεκριμένα όταν το κράτος μέλος επιχειρήσει να δανειστεί και πάλι από τις αγορές μέσω ομολόγων ο ESM είναι σε θέση να προχωρήσει σε αγορά σε ένα μέρος. Επιπρόσθετα, αν τα ομόλογα πουληθούν δεύτερη φορά ο ESM είναι σε θέση και πάλι να προχωρήσει σε αγορά με στόχο την επίτευξη μιας υγιούς εξόδου στις αγορές.

Τέλος, η ανακεφαλαιοποίηση χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων μπορεί να επιτευχθεί αρχικά από ιδιώτες ιδιοκτήτες, τις κυβερνήσεις ή τέλος από τον ESM αν η χώρα δεν διαθέτει τα χρήματα.

Στην περίπτωση όπου αναλάβει ο ESM, η επιτήρηση των τραπεζών μεταθέτεται απευθείας στην EKT και κατεπέκταση στο αρμόδιο όργανο της ένωσης τον ESM. Αυτόματα με αυτό τον τρόπο τα χρέη δεν υπολογίζονται ως χρέος της εκάστοτε χώρας.

Το συγκεκριμένο εργαλείο όμως χρησιμοποιείται ως ύστατη λύση και μόνο εφόσον έχουν εφαρμοστεί κάποια τύπου bail-in (κούρεμα καταθέσεων) και δεν επαναφέρονται οι τράπεζες στην επιθυμητή βιωσιμότητα (<https://www.dailyeconomics.gr/oikonomikoi-oroi/eyrwpaikos-mhchanismos-statherohtas-ems>).

Εφόσον ο ESM εγκρίνει χρηματοδοτική συνδρομή σε ένα κράτος-μέλος, αυτόματα θα πρέπει να τηρηθούν και οι προϋποθέσεις, οι οποίες περιλαμβάνονται στην συμφωνία για την εφαρμογή κατάλληλων πολιτικών μέτρων για μια καθορισμένη χρονική περίοδο. Τα μέτρα αυτά στοχεύουν στην εξασφάλιση και σταθεροποίηση της οικονομίας του κράτους-μέλους αλλά και την αποκατάσταση της πρόσβασης του στις χρηματοδοτικές αγορές. Οι όροι οι οποίοι επιβάλλονται στο κράτος-μέλος προσαρμόζονται με βάση τις ιδιαιτερότητες του και καθορίζονται σε ένα 'πρόγραμμα προσαρμογής'.

Οι όροι καθορίζονται μέσω διαπραγματεύσεων μεταξύ κράτους-μέλους, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και της EKT. Μάλιστα, αν μπορεί να καταστεί εφικτό ζητείται και η συμμετοχή του ΔΝΤ. Αμέσως μετά ακολουθεί η έγκριση τους από το Συμβούλιο.

Οι όροι περιλαμβάνονται στο ‘μνημόνιο συμφωνίας’ (memorandum of understanding), το οποίο υπογράφεται από το κράτος-μέλος καθώς και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενώ ο ESM είναι αυτός ο οποίος κατέχει την κεντρική απόφαση.

Ωστόσο πριν την υπογραφή του μνημονίου έχει προηγηθεί έρευνα για τον ενδιαφερόμενο κράτος-μέλος, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και της ΕΚΤ ως προς τους κινδύνους που εγκυμονούν για την ζώνη σταθερότητας του ευρώ αλλά και το κατά πόσο το ίδιο το κράτος-μέλος είναι σε θέση να ανταπεξέλθει ώστε να χορηγηθεί η χρηματοδοτική βοήθεια καθώς και η βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους (DSA). Αφού λοιπόν ολοκληρωθεί η έρευνα από το Euro group και τον ESM προχωρούν προς την συμφωνία (Ευρωπαϊκή Επιτροπή) (<https://www.dailyeconomics.gr/oikonomikoi-oroi/eyrwpaikos-mhchanismos-statherothtas-ems>).

Τα κράτη-μέλη τα οποία σκοπεύουν να ζητήσουν την βοήθεια του ESM θα πρέπει να έχουν κυρώσει την Συνθήκη Σταθερότητας Συντονισμού και Διακυβέρνησης (Δημοσιονομικό Σύμφωνο). Η προϋπόθεση αυτή ξεκίνησε την εφαρμογή της τον Μάρτιο του 2013, ενώ από τον Ιανουάριο του 2014 προστέθηκε και η εφαρμογή του ισορροπημένου προϋπολογισμού. Τα κράτη-μέλη που προσφεύγουν στην βοήθεια του ESM αναμένεται εάν αυτό είναι σε θέση να καταστεί εφικτό να ζητήσουν βοήθεια και από το ΔΝΤ.

Η παροχή βοήθειας προσφέρεται σε δόσεις, οι οποίες παρέχονται κατόπιν αίτησης εκταμίευσης και εφόσον έχουν διαπιστωθεί οι χρηματοπιστωτικές ανάγκες.

Μάλιστα, η κάθε δόση είναι δυνατόν να χωριστεί σε επιπρόσθετες δόσεις καθώς η παροχή τους εξαρτάται άμεσα από την εφαρμογή των μέτρων πολιτικής που περιλαμβάνονται στο μνημόνιο συμφωνίας.

Η εφαρμογή των όρων του μνημονίου ελέγχονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα από το εξειδικευμένο προσωπικό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της ΕΚΤ καθώς και από το προσωπικό του ΔΝΤ εφόσον συμμετέχει στην παροχή βοήθειας είτε αυτή είναι οικονομικής φύσεως είτε τεχνικής, η οποία συνοδεύεται από ένα ταξίδι που πραγματοποιείται στην πρωτεύουσα του κράτους-μέλους σε συνεργασία με τους κυβερνητικούς εκπροσώπους.

Μια παρακολούθηση των συμφωνηθέντων όρων περιλαμβάνει:

- Μακροοικονομικές παραδοχές
- Ανάγκες χρηματοδότησης
- Σταθερότητα χρέους

Μετά το πέρας του προγράμματος, το προσωπικό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσο και της ΕΚΤ συνεχίζουν την παρακολούθηση στο κράτος-μέλος με στόχο να εκτιμηθεί κατά πόσο εξακολουθούν να τηρούνται υγιείς οι πολιτικές, οι οποίες θα επιτρέψουν να αποπληρωθούν τα δάνεια τα οποία έλαβε ως βοήθεια. Στην παρακολούθηση αυτή συμμετέχει και το ΔΝΤ εφόσον συνέβαλε οικονομικά και αυτό στο πρόγραμμα (https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-financial-assistance_el).

Όπως έχει διαπιστωθεί τόσο ο ESM όσο και το ΔΝΤ αποτελούν μηχανισμούς δανειοδότησης χωρών, οι οποίες αδυνατούν να αποπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους και δεν μπορούν να δανειστούν από τις αγορές, με απώτερο σκοπό την αποφυγή διάχυσης της κρίσης. Η δανειοδότηση πραγματοποιείται με επιβαλλόμενους όρους ή αλλιώς προϋποθέσεις, οι οποίες υπογράφονται σε ένα μνημόνιο κατανόησης.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως αυτή της Ελλάδος, ο ESM και το ΔΝΤ προχωρούν σε κοινή χρηματοδότηση μιας χώρας υπό στενή συνεργασία. Παρόλο που οι δύο μηχανισμοί λειτουργούν με κοινό στόχο και σκοπό εντούτοις παρουσιάζουν ορισμένες διαφορές μεταξύ τους.

Αρχικά, το ΔΝΤ αποτελεί έναν διεθνή οργανισμό, ο οποίος είναι αρμόδιος για διεθνή οικονομία. Η Σύσταση του οφείλεται στην συμφωνία χωρών από όλον τον κόσμο αριθμώντας 188 κράτη-μέλη, όπου κάθε χώρα κατέχει μερίδιο στο μετοχικό του κεφάλαιο διαθέτοντας το δικαίωμα να λάβει βοήθεια.

Από την πλευρά του ESM είναι αρμόδιος για την σταθερότητα της Ευρωζώνης συνεπώς αποτελεί από τις χώρες της Ε.Ε. οι οποίες έχουν υιοθετήσει το κοινό νόμισμα.

Παράλληλα το διαθέσιμο κεφάλαιο από τις χώρες-μέλη του ΔΝΤ υπολογίζεται στα 372 δις δολάρια ενώ το διαθέσιμο κεφάλαιο του ESM δίνει περισσότερη έμφαση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα καθώς διαθέτει την ικανότητα να στηρίζει άμεσα το χρηματοπιστωτικό σύστημα μιας χώρας-μέλους προσφέροντας απευθείας δανειοδότηση στις τράπεζες. Από την πλευρά του το ΔΝΤ, παρέχει δάνεια μόνο στις κυβερνήσεις των ενδιαφερόμενων χωρών όπου αυτές με την σειρά τους μπορούν να διαθέσουν προς την διάσωση του χρηματοπιστωτικού τους συστήματος (<https://www.dailyeconomics.gr/oikonomikoi-oroi/eyrwpaikos-mhchanismos-statherothtas-ems>).

Τέλος, ο ESM δεν είναι σε θέση να στηρίξει εξολοκλήρου το ξέσπασμα μια κρίσης χρέους αλλά αποτελεί μια συμπληρωματική βοήθεια σε μια σειρά μέτρων που θα πρέπει να ληφθούν

από το εκάστοτε κράτος-μέλος. Αντίθετα το ΔΝΤ μέσα από την σύναψη συμφωνιών με τα κράτη-μέλη δεν περιορίζονται μόνο στην παροχή δανείων αλλά εγγυάται την αντιμετώπιση όλων των προβλημάτων που επέφεραν την οικονομική κρίση, παρέχοντας ένα ευρύ φάσμα εργαλείων όπως η πραγματοποίηση ερευνών, στατιστικών, καθώς και τεχνικής βοήθειας.

Παρόλες ωστόσο τις διαφορές που επισημάνθηκαν παραπάνω διαπιστώνεται το συμπέρασμα πως τόσο ο ESM όσο και το ΔΝΤ θεωρούνται δύο οργανισμοί παροχής βοήθειας σε περίπτωση που μια χώρα δεν είναι σε θέση να δανειστεί από τις αγορές. Έτσι, λοιπόν, και οι δύο οργανισμοί θεωρούνται, με βάση την λειτουργία τους, ως θεματοφύλακες του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, καθώς μέσα από την παροχή οικονομικής βοήθειας στα κράτη επιβάλλονται και μεταρρυθμίσεις στην οικονομία (μνημόνιο) με στόχο την εγγύηση αποπληρωμής των δανείων αλλά και την βελτίωση της πολιτικής που ακολουθηθεί στον οικονομικό τομέα αποφεύγοντας την διάχυση της κρίσης και στον υπόλοιπα κράτη (<https://www.dailyeconomics.gr/oikonomikoi-oroi/eyrwpaikos-mhchanismos-statherothtas-ems>).

Κεφάλαιο 8^ο: Κρίση Χρέους στην Ευρωπαϊκή Ένωση

8.1 Εμπλοκή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στην Ευρωπαϊκή Χρήση του Χρέους

Για να μπορέσει να διαπιστωθεί ο ρόλος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στην Ευρωπαϊκή Κρίση Χρέους αλλά και η ανάγκη δημιουργίας ενός μηχανισμού υποστήριξης των κρατών-μελών της Ευρωζώνης σε περίπτωση οικονομικής αδυναμίας και συγκεκριμένα η δημιουργία του ESM χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση της Ελλάδας και οι μηχανισμοί που χρησιμοποιήθηκαν από την πλευρά τόσο του ΔΝΤ όσο και της Ε.Ε (Featherstone, 2015).

Συγκεκριμένα, πριν από την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος οι δηλώσεις στις οποίες προέβαινε το ΔΝΤ ήταν ιδιαίτερα διθυραμβικές ως προς τα οφέλη ενός κοινού νομίσματος χωρίς να υπάρχει καμία πρόβλεψη για ενδεχόμενη ύπαρξη αδυναμίας ή και κινδύνου ενός τέτοιου εγχειρήματος σε διαφορετικές χώρες με ανομοιόμορφες οικονομίες (Dhar and Takagi, 2016).

Ειδικότερα δεν υπήρξε καμία πρόβλεψη στον τομέα του τραπεζικού δανεισμού προς την Ευρωζώνη ενώ δεν υπήρξε και καμία μελέτη για τους κινδύνους χρηματοδότησης ελλειμμάτων του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αλλά και μιας ενδεχόμενης αντιστροφής διαθέσεων των επενδυτών ενώ ταυτόχρονα μελετήθηκαν επαρκώς οι κίνδυνοι μια ενδεχόμενης κρίσης χρέους

και κυρίως οι μηχανισμοί αντιμετώπισής της. Με αυτή την στάση λοιπόν το ΔΝΤ υποβάθμισε κάθε περίπτωση κινδύνου. Η στάση αυτή συντάσσεται κατά κύριο λόγο και στο γεγονός της αδυναμίας του ίδιου του ταμείου να απαγκιστρωθεί από τις θέσεις/απόψεις που διαμορφώνονται από τις κυβερνήσεις των κρατών σε θέματα πολιτικής υπονομεύοντας κατά αυτό τον τρόπο την ίδια του την ανεξαρτησία καθώς αυτή θυσιάζεται για την διατήρηση καλών σχέσεων με τις εθνικές κυβερνήσεις που αποτελούν και τους βασικούς μετόχους του Οργανισμού (Dhar and Takagi,2016). Με αυτό τον τρόπο η προάσπιση της παγκόσμιας οικονομίας μετριάζεται από την αξιοπιστία της ανάλυσης του.

Χάρη στις προτάσεις του ΔΝΤ κατά την διάρκεια της κρίσης αλλά και μετά το πέρας αυτής, πραγματοποιήθηκε μια εμβάθυνση στη τραπεζική και δημοσιονομική ενοποίηση στηρίζοντας όλα τα μέτρα της ΕΚΤ χωρίς ωστόσο να επισημάνει το ρόλο που θα έπρεπε να διαδραματίσει η ΕΚΤ για την επίλυση μιας ενδεχόμενης κρίσης.

Επίσης δεν εκτιμήθηκε επαρκώς από το ΔΝΤ η έλλειψη εθνικής συναλλαγματικής και νομισματικής πολιτικής με αποτέλεσμα να μην αντιληφθεί τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες προσαρμογής των εκάστοτε χωρών που αντιμετωπίζουν μια κρίση, ενώ παράλληλα δεν υπήρξε καμία λήψη μέτρων στις οικονομίες όπου λόγω της κρίσης, παρατηρήθηκε μείωση ζήτησης και αποπληθωριστικές πιέσεις (Dhar and Takagi,2016).

Από την πλευρά της η Ε.Ε. και κυρίως της ΕΚΤ, η υιοθέτηση της νομισματικής πολιτικής που ακολουθήθηκε ήταν η ομοιομορφία των υποχρεώσεων όλων των κρατών-μελών της Ευρωζώνης χωρίς να ληφθούν υπόψη οι αδιαμφισβήτητες διαφορές τους ως προς τους δείκτες δημόσιου χρέους, του ΑΕΠ αλλά και της δυνατότητας που διαθέτουν ως προς την παραγωγή πρωτογενών πλεονασμάτων στον προϋπολογισμό (Kortis,2016).

Μέσα στο πλαίσιο αυτό η εποπτεία του ΔΝΤ απέναντι στα δημόσια οικονομικά , την βιωσιμότητα αλλά και τους κινδύνους των δημοσιονομικών τρωτών κρατών-μελών της ζώνης του ευρώ κατά την διάρκεια της δεκαετίας και μέχρι το ξέσπασμα της κρίσης χαρακτηρίστηκε ως εφησυχαστική καθώς καλλιεργήθηκε η πεποίθηση ότι η Ε.Ε. ήταν το κάτι διαφορετικό (Kortis,2016).

Με βάση την πεποίθηση αυτή, το ΔΝΤ επέδειξε αδικαιολόγητη εμπιστοσύνη απέναντι στα αρμόδια όργανα της Ε.Ε. ως προς την εποπτεία που ακολούθησε για την τήρηση των δημοσιονομικών κανόνων του Σύμφωνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Παρά το γεγονός ότι το ΔΝΤ τάχθηκε σθεναρά υπέρ της τήρησης δημοσιονομικής πειθαρχίας αστόχησε, στην πρόβλεψη μη πειθαρχίας από τα κράτη-μέλη, η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει σε μία κρίση

χρέους. Ο εφησυχασμός λοιπόν, ο οποίος επικράτησε συνέβαλλε έμμεσα σε μια χρηματοπιστωτική κρίση χρέους τουλάχιστον των χωρών της Ευρωζώνης (Kortis,2016).

Εν συνεχεία, τα προγράμματα σταθερότητας που ακολουθήθηκαν στην Ευρωζώνη, αντιμετώπισαν πολλά προβλήματα σε Ελλάδα, Πορτογαλία και Ιρλανδία λόγω της συμμετοχής σε μια κοινή ζώνη νομίσματος αλλά και θεσμικά και πολιτικά εμπόδια. Τα προγράμματα προσαρμογής σε Ελλάδα, Πορτογαλίας και Ιρλανδίας σε σχέση με τα παρελθοντικά, χαρακτηρίζονται ιδιαίτερα περίπλοκα καθώς το καθένα από αυτά υπάγεται σε διαφορετική κατηγορία λαμβάνοντας υπόψη και τις ιδιαιτερότητες των κρατών αυτών.

Έτσι τα προγράμματα που εγκρίθηκαν για τρεις χώρες διέφεραν στα εξής σημεία:

- Στο βαθμό ιδιοκτησίας από την κάθε χώρα
- Αλλά και στους θεσμικούς περιορισμούς

Τα σημεία αυτά χαρακτηρίζονται ιδιαίτερα κρίσιμα καθώς επηρεάζουν τόσο τον βαθμό της δημοσιονομικής προσαρμογής, η οποία θα κληθεί να τηρηθεί από τις εθνικές κυβερνήσεις όσο για την τελική έκβαση της προσαρμογής (Kortis,2016).

Η σημαντικότερη όμως πρόκληση η οποία κλήθηκε να αντιμετωπίσει το ΔΝΤ είναι η εφαρμογή ενός σχεδίου διάσωσης χωρίς την προσφυγή σε αναδιάρθρωση χρέους. Αρκετοί παρατηρητές τόσο των ακαδημαϊκών όσο και των τραπεζικών κύκλων εξέθεσαν σοβαρές επιφυλάξεις σχετικά με την αρνητικότητα αναδιάρθρωσης χρέους για την Ελλάδα αλλά και Πορτογαλία και Ιρλανδία.

Η Ε.Ε. και κυρίως οι ισχυρές κυβερνήσεις των κρατών-μελών της Ένωσης τάχθηκαν κατά της αναδιάρθρωση του χρέους, βασιζόμενοι στη ρήτρα μη διάσωσης (no-bailout) με σκοπό την προάσπιση των ισολογισμών των τραπεζών τους και το ΔΝΤ από πλευρά του από φόβο διάχυσης της κρίσης σε ένα ευρύ φάσμα.

Λόγω της διόγκωσης δημόσιου χρέους και οι τρεις ευρωπαϊκές χώρες κλήθηκαν να εφαρμόσουν μια σκληρή δημοσιονομική προσαρμογή.

Αναπόφευκτα, αυτή η προσαρμογή συνεπαγόταν με μια βαθύτατη και ταυτόχρονα ταχύτατη δημοσιονομική εξυγίανση (Kortis,2016).

Παράλληλα, οι όροι που επιβλήθηκαν μέσω των προϋποθέσεων κρίθηκαν ως ανεπιτυχείς.

Λαμβάνοντας κανείς υπόψη την περίπτωση της Ελλάδας το ΔΝΤ δεν προσαρμόστηκε στις ιδιαιτερότητες της χώρας με αποτέλεσμα η τεχνική βοήθεια να μην καταστεί ιδιαίτερα αποτελεσματική.

Από την πλευρά της πολιτικής ηγεσίας της Ελλάδας με κυρίαρχο χαρακτηριστικό της το γεγονός της παντελούς έλλειψης ιδιοκτησίας του προγράμματος προσαρμογής, κάτι που προμήνυε και το μειονέκτημα της επιτυχούς εφαρμογής του.

Η καίρια όμως κριτική που έχει ασκηθεί στο πρόγραμμα εφαρμογής του ΔΝΤ επικεντρώνεται κυρίως στην άσκηση της πολιτικής λιτότητας. Σύμφωνα με την συγκεκριμένη πολιτική, παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση του δημόσιου χρέους καταδεικνύοντας κατά αυτόν τον τρόπο την αναποτελεσματικότητα που επιφέρει σε ένα κράτος, λαμβάνοντας κανείς υπόψη το γεγονός ότι η Ελλάδα μέχρι σήμερα δεν έχει καταφέρει να εξέλθει από τον φαύλο κύκλο της ύφεσης (Bentz,2016).

Το αποτέλεσμα λοιπόν της λιτότητας ήταν η ενεργοποίηση μια αυστηρής δημοσιονομικής πολιτικής με ταυτόχρονη περικοπή μισθών με στόχο την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας. Κατά αυτόν τον τρόπο προτιμήθηκε μια εσωτερική υποτίμηση προς αποφυγή υποτίμησης του εθνικού νομίσματος. Ωστόσο η εσωτερική υποτίμηση πυροδοτεί την μείωση του ΑΕΠ επιδεικνύοντας την δημοσιονομική οικονομία της χώρας και κατ'έπекταση την δυνατότητα αποπληρωμής του χρέους (Μιχοπούλου, 2014).

8.2 Το Παράδειγμα της Ελλάδος

Η Ελλάδα αποτελεί το πρώτο παράδειγμα στην περιφέρεια της Ευρωζώνης ως το κράτος που ζήτησε οικονομική στήριξη από το ΔΝΤ τον Απρίλιο του 2010. Το ΔΝΤ σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ΕΚΤ (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα), αποκαλούμενη Τρόικα η αλλιώς θεσμοί, προχώρησαν στην παροχή χρηματοδότησης εκτάκτως, με τη συνεισφορά του ΔΝΤ να φτάνει τα 30 δις ευρώ, μέσω μια τριετούς συμφωνίας του προγράμματος Stand–By Arrangement (SBA). Η συμφωνία αυτή επικυρώθηκε τον Μάιο και αργότερα τον Μάρτιο του 2012 αντικαταστάθηκε από τη συμφωνία τεσσάρων ετών στο πρόγραμμα Extended Fund Facility (EFF) (Wyplosz and Sgherri 2016).

Λαμβάνοντας το ΔΝΤ τη συμμετοχή του σε ένα οικονομικό πρόγραμμα μακράς πολυετούς διάρκειας στην Ελλάδα κατάφερε για πρώτη φορά να καινοτομήσει σε αρκετά επίπεδα.

Αρχικά η Ελλάδα αποτελούσε την πρώτη χώρα από τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο όπου κλήθηκε να χρησιμοποιήσει την χρηματοδοτική συνδρομή του ΔΝΤ λόγω κινδύνου χρεοκοπίας, ενώ

βρισκόταν σε μια νομισματική ένωση. Παράλληλα η βοήθεια η οποία προσφέρθηκε στην Ελλάδα ήταν η μεγαλύτερη στην ιστορία ίδρυσης του ΔΝΤ, η οποία ξεπερνούσε κατά 3,200% το ποσοστό της ποσόστωσης της χώρας.

Για πρώτη φορά εφαρμόστηκε ένα νέο πρόγραμμα συνεργασίας για την απόσβεση της κρίσης , σε μια περίοδο όπου τόσο η Ευρωζώνη όσο και η παγκόσμια οικονομία διερχόταν σε μια περίοδο έντονης οικονομικής κρίσης.

Μέσα σε αυτό το κλίμα η υλοποίηση του προγράμματος έπρεπε να βασιστεί σε στενή συνεργασία μεταξύ των Ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και του ΔΝΤ καθώς η Ευρώπη στερούταν τους απαραίτητους μηχανισμούς στήριξης μια κρίσης προς αποφυγή διάχυσης της και σε άλλα κράτη μέλη(Wyplosz and Sgherri 2016).

Το πρόγραμμα που εφαρμόστηκε από το ΔΝΤ κατάφερε να εντοπίσει τα σημεία που υστερούσε η ελληνική οικονομική πριν από το ξέσπασμα της κρίσης του 2009. Παρόλα αυτά το ΔΝΤ καθυστέρησε να αντιληφθεί τις μακροοικονομικές ανισορροπίες που θα προέκυπταν στη Ελλάδα κατά την περίοδο του 2000-2009., καθώς και την έκταση της κρίσης σε οικονομικό και χρηματοπιστωτικό τομέα .

Η Ελλάδα αποτέλεσε την πρώτη χώρα , η οποία όντας μέλος της Ευρωζώνης, χρειαζόταν οικονομική βοήθεια, αποδεικνύοντας ότι ο σχεδιασμός της ήταν εσφαλμένος και ευάλωτος. Το ΔΝΤ δεν έλαβε καμία πρωτοβουλία για βοήθεια έως και το 2010, καθώς η Ευρώπη απέκλειε κάθε ενδεχόμενο για παροχή χρηματοδοτικής στήριξης από το ΔΝΤ.

Ωστόσο παράλληλα την αρχική απόρριψη χρηματοδοτικής στήριξης, το ΔΝΤ κλήθηκε να παράσχει βοήθεια στην Ελλάδα μαζί με τα κράτη της υπόλοιπης Ευρώπης. Η συμμετοχή του ΔΝΤ έπαιξε καθοριστικό παράγοντα στην παροχή βοήθειας και από ευρωπαϊκές χώρες όπου αρχικά όπου αρχικά ήταν επιφυλακτικές ως προς την συνεισφορά τους. (Wyplosz and Sgherri 2016)

Η θέση του ΔΝΤ ως προς την χρηματοδοτική συνδρομή είχε ως στόχο την αποκατάσταση οποιασδήποτε ανισορροπίας υπήρχε στη Ελλάδα, με σκοπό την αποπληρωμή του δανείου της, αποφεύγοντας την επιβολή επίπονων μέτρων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση από την πλευρά της είχε ως στόχο την διασφάλιση του συστήματος της Ευρωζώνης. Με αυτόν τον τρόπο το ΔΝΤ επικεντρωνόταν στην βιωσιμότητα του χρέους ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση στον αντίκτυπο που θα είχε η ελληνική κρίση προς τα ευρωπαϊκά κράτη.

Βασική προϋπόθεση δανεισμού από το ΔΝΤ αποτελεί η εξασφάλιση της βιωσιμότητας του χρέους. Σε περίπτωση όπου η βιωσιμότητα δεν εξασφαλίζεται, αποκλείεται κάθε ενδεχόμενο παροχής βοήθειας εκτός και αν αποφασιστεί αναδιάρθρωση χρέους με στόχο την εξασφάλιση βιωσιμότητας.

Με δεδομένη την βιωσιμότητα χρέους στην περίπτωση της Ελλάδος, οι πιθανότητες ήταν ελάχιστες, γεγονός που προκάλεσε έντονες αντιπαραθέσεις μεταξύ των κλιμακίων του Ταμείου ως προς την Ελλάδα. Παρόλα αυτά μετά την κατάρρευση της Lehman Brothers, οι φόβοι εξάπλωσης της κρίσης σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, οδήγησε στην παροχή βοήθειας (Wyplosz and Sgherri 2016).

Σύντομο Χρονικό της Ελληνικής Κρίσης

Η Ελλάδα μέχρι και το 2009 προσπάθησε να διατηρήσει την δημοσιονομική εξυγίανση του Προγράμματος Σταθερότητας στραμμένη προς μια ευρωπαϊκή επιτροπή. Καθώς η εμπιστοσύνη των αγορών προς την Ελλάδα μειωνόταν όλο και περισσότερο, το κόστος δανεισμού εκτοξευόταν σε επικίνδυνα επίπεδα. Μέσα σε αυτό το κλίμα η Ευρωζώνη έκρινε σκόπιμο ότι θα πρέπει να υπολογιστεί και η συμμετοχή του ΔΝΤ στο πρόγραμμα διάσωσης της Ελλάδος. Με αυτήν την απόφαση έγινε και η σύσταση της Τρόικας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και ΔΝΤ). Η σύσταση της αποτελούσε ένα εγχείρημα που επιχειρήθηκε να λειτουργήσει για πρώτη φορά καθώς η Ελλάδα αποτελούσε μέλος μιας νομισματικής ένωσης. Ωστόσο το ΔΝΤ προχώρησε σε δανεισμό προς την Ελλάδα χωρίς να υπάρχουν εγγυήσεις ως προς την βιωσιμότητα του χρέους εν μέσω του κλίματος φόβου που υπήρχε για το μέλλον της Ευρωζώνης και της Παγκόσμιας Οικονομίας (IMF 2013).

Το πρόγραμμα που προβλεπόταν στόχευε στην δημοσιονομική εξυγίανση μέσα από μια δραστική μείωση ελλειμμάτων και διαρθρωτικών αλλαγών. Το πρόγραμμα ωστόσο κρίθηκε σύμφωνα και με το ΔΝΤ αποτυχημένο, καθώς το μείζων πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας ήταν αρκετά σοβαρότερο από όσο είχε προβλεφθεί. Ο σχεδιασμός του προγράμματος Stand-By Arrangement απαιτούσε περισσότερη κατανόηση των συνθηκών που επικρατούσαν στην Ελλάδα, για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του χρέους (IMF 2013).

Γενικότερα στην ελληνική οικονομία ότι αφορούσε το μακροοικονομικό επίπεδο και είχε προβλεφθεί, λίγο αργότερα κατατρίφθηκε λόγω των αποκλίσεων που επικράτησαν. Επιπρόσθετα οποιαδήποτε μείωση ελλειμμάτων επετεύχθητε, κατέστη δυνατή μέσα από την επαναλαμβανόμενη λήψη επώδυνων μέτρων (μείωση μισθών, συντάξεων, υπερφορολόγηση). Τελικό επακόλουθο της συνεχούς επιβολής δημοσιονομικών μέτρων ήταν

η κατακόρυφη μείωση του ΑΕΠ της χώρας με αποτέλεσμα το δημόσιο χρέος να αυξάνεται αντί να μειώνεται σε συνδυασμό με τη ρευστότητα της χώρας να συρρικνώνεται όλο και περισσότερο .

Η πολιτική της βαριάς φορολογίας που ακολουθήθηκε, όπως διαπιστώθηκε και από την έκθεση του ΔΝΤ , κρίθηκε αναποτελεσματική καθώς ο κρατικός μηχανισμός αποδείχτηκε αναλγητικός λόγω της κακής φορολογικής διοίκησης σε συνδυασμό με τη φοροδιαφυγή.

Επιπρόσθετα στην αποτυχία υλοποίησης του προγράμματος συνέβαλε και η περιορισμένη ιδιοκτησία του προγράμματος. Οι ελληνικές κυβερνήσεις αδυνατούσαν να αποδείξουν σημάδια προόδου στην λήψη μέτρων που αφορούσαν την ιδιωτικοποίηση, την αφορά εργασίας και κυρίως την συρρίκνωση του δημοσίου τομέα. Παράλληλα και η δημόσια διοίκηση επέδειξε έντονες δυσλειτουργίες κυρίως λόγω του πελατειακού συστήματος με αποτέλεσμα η πολιτική βούληση να εξαλειφθεί πλήρως (Vaubel, 2006). Σε αυτό το σημείο κρίνεται σαφές ότι η ικανότητα της Ελλάδος απέναντι στην τήρηση των συμφωνηθέντων κρίθηκε υπερτιμημένη (WyploszandSgherri 2016).

Λόγοι Εμπλοκής ΔΝΤ στην Ελληνική Κρίση

Μέχρι τις αρχές του 2010 αποκλειόταν κάθε ενδεχόμενο παροχής βοήθειας προς την Ελλάδα από το ΔΝΤ όσο και στην γενικότερη κρίση που επικρατούσε στη περιφέρεια της Ευρωζώνης.

Παρόλα αυτά η εμπλοκή του ΔΝΤ κρίθηκε αναγκαία προϋπόθεση ώστε να καμφθούν οι ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίες ήταν δύσπιστες απέναντι στη δημιουργία ενός μηχανισμού διάσωσης. Επιπλέον σύμφωνα με ορισμένους κύκλους, η υλοποίηση ενός προγράμματος από το ΔΝΤ, έδινε την πεποίθηση ότι η ελληνική κυβέρνηση διέθετε το πρόσχημα για την υιοθέτηση σκληρών πολιτικών. Βέβαια αξίζει να σημειωθεί πως και τα δάνεια από την Ευρωπαϊκή Ένωση συνοδεύονται και αυτά από ανάλογα μέτρα. Στην προκειμένη περίπτωση κρίθηκε σκόπιμο το ΔΝΤ να αποτελέσει την πηγή λήψης μέτρων, λόγω της εμπειρίας που διέθετε σε προηγούμενες περιπτώσεις. (IMF 2013)

Ζήτημα Αναδιάρθρωσης Χρέους

Το ΔΝΤ έχοντας παραδεχθεί ότι το πρόγραμμα σχεδιασμού για την Ελλάδα ήταν ιδιαίτερα φιλόδοξο κυρίως με βάση την ανάπτυξη, τα έσοδα από ιδιωτικοποιήσεις και την επιστροφή πρόσβασης στις αγορές ανακλύπει το συμπέρασμα ότι οι δημοσιονομικοί στόχοι που τέθηκαν δεν κατάφεραν να επιτευχθούν καθώς ήταν ιδιαίτερα αυστηροί. Ταυτόχρονα το δημόσιο

χρέος της Ελλάδος δεν είχε διαπιστωθεί ότι ήταν βιώσιμο με φυσικό επακόλουθο οι στόχοι εύκολα να αποκλίνουν εφόσον το πρόγραμμα δεν επιβεβαιωνόταν.

Με βάση την λανθασμένη εκτίμηση για το πρόγραμμα της Ελλάδας, το ΔΝΤ διαπίστωσε ότι η αναδιάρθρωση του χρέους ήταν αναγκαία από την έναρξη της κρίσης. Ωστόσο η αναδιάρθρωση του χρέους είχε αποκλειστεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωζώνη.

Τα επιχειρήματα για την θέση αυτή βασιζόταν ως εξής:

- Η αναδιάρθρωση του χρέους στο πρόγραμμα στήριξης για την Ελλάδα θα ήταν εξαιρετικά δύσκολο να καταφέρει να βρει θετική ανταπόκριση από τα κοινοβούλια όλων των χωρών της Ευρωζώνης
- Μια ενδεχόμενη αναδιάρθρωση θα δημιουργούσε σοβαρά προβλήματα στους ισολογισμούς Ελληνικών τραπεζών, με αποτέλεσμα να απαιτούνται επιπλέον πόροι για ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών.
- Η αναδιάρθρωση θα μπορούσε να δημιουργήσει κίνδυνο διάχυσης της κρίσης και σε άλλα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης, καθώς πολλές ευρωπαϊκές τράπεζες διέθεταν ελληνικά ομόλογα

Στην περίπτωση αυτή όπως και αποδείχτηκε οι αγορές δεν πείστηκαν ότι το πρόγραμμα θα υλοποιούνταν επιτυχώς γεγονός που αποδείχτηκε από την συμπεριφορά των ομολόγων , αποδεικνύοντας την αναγκαιότητα της αναδιάρθρωσης (IMF 2013)

Σε κάθε περίπτωση όπως τονίζεται και από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο η περίπτωση της Ελλάδος αποτέλεσε το έναυσμα για τα ευάλωτα κράτη-μέλη ώστε να αποτραπεί μια ενδεχόμενη κρίση, η οποία θα μπορούσε να επηρεάσει ολόκληρη την παγκόσμια οικονομία (IMF2013).

Σύντομη περιγραφή Ελληνικών Μνημονίων

Το 2009 βρίσκει την Ελλάδα αντιμέτωπη με συνεχείς υποβαθμίσεις πιστοληπτικής ικανότητας. Ταυτόχρονα παρατηρούνταν τεράστια άνοδος των spreads των ελληνικών ομολόγων ενώ η Ευρώπη θεωρούσε πως το πρόβλημα της Ελλάδος περιοριζόταν κυρίως σε εθνικό επίπεδο, γεγονός που την εμπόδισε στην λήψη έκτακτων μέτρων.

Καθώς η κρίση κορυφωνόταν με ραγδαίους ρυθμούς , η Ελλάδα προχώρησε στη υιοθέτηση δυο πακέτων λιτότητας, τα οποία κρίθηκαν ανεπαρκή, γεγονός που ανάγκασε τη χώρα να προσφύγει στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση (και κατέπεκταση

και στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα), οι οποίοι με αφορμή την κρίση στην Ελλάδα προχώρησα στην συγκρότηση ενός Μηχανισμού Στήριξης (Χούπη, 2016).

Τον Μάιο του 2010 η Ευρωπαϊκή Ένωση προχώρησε σε χρηματοδότηση ύψους 80δισ ευρώ ενώ το ΔΝΤ παρείχε δάνειο ύψους 30δισ ευρώ. Η παροχή δανειακής σύμβασης συνοδεύτηκε με την υπογραφή μνημονίου Συνεννόησης, στο οποίο περιλαμβάνονταν προϋποθέσεις (Conditionalities).

Τα πρώτα μέτρα που επιβλήθηκαν κρίθηκαν αδύναμα να αντιμετωπίσουν την δύσκολη κατάσταση, καλλιεργώντας το φόβο για μια πιθανή έξοδο της Ελλάδας από το Ευρώ. Μέσα σε αυτό κλίμα η Ελλάδα υιοθέτησε το 2011 ένα νέο πρόγραμμα δημοσιονομικής και διαρθρωτικής προσαρμογής, το οποίο προβλεπόταν να διαρκέσει για ορισμένα έτη. (N3985/201ΦΕΚΑ'151/2011) (Χούπη, 2016).

Στόχος του νέου προγράμματος ήταν η αύξηση των εσόδων μέσω της συρρίκνωσης των δαπανών. Ωστόσο παρόλα τα μέτρα, η δημοσιονομική κατάσταση επιδεινώθηκε οδηγώντας την Ελλάδα τον Οκτώβριο του 2011 σε νέα συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΔΝΤ, η οποία ανήρχετο στα 130 δισ ευρώ.

Ταυτόχρονα με το δεύτερο πακέτο βοήθειας συμφωνήθηκε η μείωση των ομολόγων κατά 50% των ιδιωτών επενδυτών.

Λίγο αργότερα τον Ιούλιο του 2012 προχωρά στη κατάρτιση ενός Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Προσαρμογής, το οποίο αφορούσε την περίοδο 2013-2016.

Κατά την περίοδο του 2014, τα δημοσιονομικά στοιχεία έδειξαν μια σταθεροποίηση της οικονομίας με σημάδια ήπιας οικονομικής ανάκαμψης, ενώ παράλληλα η ελληνική κυβέρνηση κατάφερε επιτυχώς να περάσει και τις τέσσερις αξιολογήσεις με τις οποίες ξεκλειδώθηκαν και οι δόσεις των δανείων έως τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους.

Η κυβερνητική αστάθεια που ακολούθησε σε συνδυασμό με το κλίμα αβεβαιότητας εμπόδισε την ολοκλήρωση της πέμπτης αξιολόγησης ως προς το δεύτερο πρόγραμμα, με αποκορύφωμα την διακοπή συνομιλιών με την Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΔΝΤ (Τρόικα) και την κήρυξη εθνικών εκλογών. Μετά την εκλογή της νέας κυβέρνησης, η αστάθεια άρχισε και πάλι σταδιακά να εντείνεται καθώς οι θεσμοί (Τρόικα) απαιτούσαν την λήψη επιπροσθέτων μέτρων, γεγονός που οδήγησε την νεοεκλεγείσα κυβέρνηση στην διενέργεια δημοψηφίσματος με κεντρικό ερώτημα την θετική είτε την αρνητική ψήφο σε μια νέα δανειακή σύμβαση. Αν και το αποτέλεσμα κρίθηκε αρνητικό, ο φόβος για ένα άτακτο

επικείμενο Grexit οδήγησε την κυβέρνηση στην υπογραφή ενός Τρίτου Μνημονίου τον Αύγουστο του 2015 (Χούπη, 2016).

Το περιεχόμενο του τρίτου Μνημονίου κινούταν σε γενικά πλαίσια στη ίδια κατεύθυνση με τα δυο προηγούμενα προγράμματα συμφωνίας. Συγκεκριμένα προβλεπόταν μια δανειακή σύμβαση ύψους 86 δις ευρώ, τα οποία θα παρεχόταν από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ESM), εκ των οποίων τα 25 δις προβλεπόταν ότι θα παρέχονταν για την ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών, καθώς ένα καίριο ποσοστό των καταθέσεων εξαλείφθηκε λόγω φόβου των καταθετών για μια επικείμενη εξόδου της χώρας από το ευρώ.

Επιπλέον σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015) το Τρίτο Μνημόνιο περιελάμβανε τέσσερις καίριους στόχους:

- Αποκατάσταση δημοσιονομικής βιωσιμότητας, με στόχο την απόκτηση πρωτογενούς πλεονάσματος, το οποίο θα ανήρχετο στα 3,5% του ΑΕΠ. Ενδιάμεσοι στόχοι καθορίστηκαν : 0,25%, 0,5%, 1,75% του ΑΕΠ από το 2015 έως και το 2017.
- Αποκατάσταση χρηματοπιστωτικής σταθερότητας , η οποία θα επιτευχθεί μέσω της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών και των μη εξυπηρετήσιμων δανείων.
- Επίτευξη ανάπτυξης μέσω ανταγωνιστικότητας των επενδύσεων και μιας σειράς ιδιωτικοποιήσεων , οι οποίες θα συνοδεύονταν από μεταρρυθμίσεις στον εργασιακό τομέα.
- Μεταρρυθμίσεις που αφορούν την λειτουργία του κρατικού μηχανισμού και της δημόσια διοίκησης η οποία θα επιτευχθεί μέσω της εύρυθμης λειτουργίας των Ανεξάρτητων Αρχών και της καταπολέμησης της διαφθοράς.

Ειδικότερα επίσης στο τρίτο μνημόνιο ελήφθησαν επιπλέον μέτρα τα οποία αφορούσαν : περικοπές συντάξεων (κύριων και επικουρικών), αύξηση ΦΠΑ, εισφορών υγειονομικής περίθαλψης, κατάργηση ΕΚΑΣ φια συνταξιούχους καθώς και μια πληθώρα πολλαπλασιασμού φόρων.

Για την εξασφάλιση της αποτελεσματικότερης υλοποίησης του Μνημονίου, η ελληνική κυβέρνηση σε συνεργασία με τους δανειστές προχώρησε στη σύσταση ενός μηχανισμού Δημοσιονομικής Προσαρμογής («Κόφτης»), ο οποίος θα ενεργοποιείται σε περιπτώσεις όπου οι δημοσιονομικοί στόχοι δεν θα επιτυγχάνονται, με στόχο την εκταμίευση της επόμενης δόσης. Ο μηχανισμός περιλαμβάνει περικοπές δαπανών, μισθών και συντάξεων. (European Commission 2016).

Σε γενικά πλαίσια το Τρίτο Μνημόνιο Συνεννόησης αποτελεί ένα πανομοιότυπο πρόγραμμα σε σχέση με τα δύο προηγούμενα, παρόλα αυτά στο τρίτο διαπιστώνονται επιπρόσθετα μέτρα κυρίως τον τομέα των ιδιωτικοποιήσεων και των περικοπών. Επιπλέον περιελήφθησαν πολιτικές με στόχο την αναδιάρθρωση της οικονομίας μέσω της αγοράς εργασίας και του χρηματοπιστωτικού συστήματος (Σκιαδάς, 2017).

Κεφάλαιο 9^ο: Συμπεράσματα

Βασικός σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί η παρουσίαση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και η επίδραση του στη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας.

Στο πλαίσιο αυτό έγινε μια λεπτομερής αναφορά στην σύσταση του Ταμείου, τον τρόπο λειτουργίας του και ειδικότερα των προϋποθέσεων μέσω των οποίων τα κράτη – μέλη που αντιμετωπίζουν προβλήματα ισοζυγίου πληρωμών, είναι σε θέση να δανειστούν από αυτό, για την αποκατάσταση της οικονομίας του και την σταθεροποίηση του οικονομικού τους συστήματος.

Ακολούθως η εργασία επικεντρώθηκε στην δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης και συγκεκριμένη στην Νομισματική Ένωση και τις πολιτικές που υιοθετήθηκαν στην διαχείριση της δημοσιονομικής κρίσης που έπληξε την περιφέρεια της Ευρωζώνης. Βασικό παράδειγμα αποτελεί η κρίση της Ελλάδος, καθώς αποτέλεσε το πρώτο κράτος της Ευρωζώνης, με βασική απόκλιση των κριτηρίων του Συμφώνου Σταθερότητας, γεγονός που οδήγησε τη χώρα σε δανεισμό.

Με κριτήριο την κρίση στην Ελλάδα, αναδείχθηκε, και σύμφωνα με το Ελεγκτικό Συνέδριο της Ευρώπης, ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση και κατεπέκταση η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δεν διέθεταν την ανάλογη εμπειρία για την διαχείριση μια οικονομικής κρίσης και ταυτόχρονα τα μέσα παροχής οικονομικής στήριξης σε να κράτος-μέλος της Ευρωζώνης.

Διαπιστώνεται συνεπώς πως στη σύσταση της Νομισματικής Ένωσης, υπάρχει ένα μείζον καίριο κενό στις ρυθμίσεις για την Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναφορικά με την λειτουργία της.

Αξίζει να σημειωθεί σε αυτό το σημείο η ρήτρα μη διάσωσης ενός κράτους- μέλους (no bail out), όπου προσδοκούσε στην αποτροπή διάχυσης κρίσης χρέους ενός κράτους στα υπόλοιπα κράτη της Ευρωζώνης (Σκιαδάς, 2017)

Λαμβάνοντας υπόψη τη ρήτρα μη διάσωσης , της οποίας η σύσταση οφείλεται στη Γερμανία, δεν υπήρξε καμία πρόβλεψη διαδικασίας η μηχανισμού παροχής οικονομικής στήριξης.

Καθώς η σύσταση μηχανισμών στήριξης δημιουργήθηκαν με αφορμή την κρίση στην Ελλάδα , τα πρώτα μετρά που ελήφθησαν στην περιφέρεια της Ευρωζώνης κατανέμονταν σε ένα βασικό στάδιο πολιτικών και συμφωνιών, τμηματικής οικονομικής βοήθειας.

Διαπιστώνεται κατά αυτό τον τρόπο ότι δεν υπήρξε πρόληψη διαμόρφωσης προγραμμάτων στήριξης καθώς οι όροι που θα συμπεριλαμβανόταν σε αυτό με βάση της ανάγκες της χώρας , με ταυτόχρονη συμμετοχή μηχανισμού παρακολούθησης τήρησης του προγράμματος, ήταν ανεπαρκής.

Συνεπώς συνάγεται το συμπέρασμα ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση στην προσπάθεια της να συστήσει μηχανισμούς πρόληψης κρίσεων, στα πρότυπα λειτουργίας του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, δεν ήταν αρκετά να αντιμετωπίσουν την κρίση αλλά και να καλύψουν το κενό που δεν προβλέφθηκε εξ αρχής της Νομισματικής Ένωσης με βάση τις ιδιαιτερότητες των οικονομιών των κρατών – μελών (Σκιαδάς, 2017)

Παράλληλα η συνεργασία των θεσμών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και ΔΝΤ), αποτελούνταν από τρία τελείως διαφορετικά όργανα, τόσο ως προς την σύσταση αλλά και ως προς την λειτουργία τους. Η διαφορετικότητα αυτή και η αδυναμία απόκτησης θεσμικής υπόστασης, οδήγησαν την Ευρωπαϊκή Ένωση στη σύσταση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας, ως τον μηχανισμό στήριξης χωρών της Ευρωζώνης , ο οποίος ωστόσο δεν υπόκειται στο πλαίσιο δικαίου της Ένωσης (Σκιαδα, 2017).

Η υιοθέτηση λοιπόν ενός κοινού νομίσματος από διαφορετικές χώρες, με διαφορετική διάθρωση οικονομιών απαιτούσε ισχυρούς μηχανισμούς έλεγχου και οικονομικών πολιτικών με στόχο την διατήρηση της σταθερότητας.

Με βάση την περίπτωση της Ελλάδος αποδείχτηκε ότι Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν κατάφερε να προβλέψει με αποτελεσματικότητα τις ανισοροπίες ανάμεσα στις χώρες γεγονός που διόγκωσε την κατάσταση κατά την διάρκεια της κρίσης.

Το αποτέλεσμα των λανθασμένων οικονομικών πολιτικών της Ένωσης αποτέλεσε καθοριστικό παράγοντα το 2010, όταν η Ελλάδα έχασε την δυνατότητα δανεισμού από τις αγορές.. Μέσα στο κλίμα φόβου μια ενδεχόμενη διάχυση της κρίσης και στα υπόλοιπα κράτη-μέλη, δημιουργήθηκε ο ESM.

Στόχος του ESM όπως και του ΔΝΤ είναι η παροχή δανείων σε μια χώρα που αντιμετωπίζει οικονομικά προβλήματα . Μέσα από τον δανεισμό των δύο χωρών, δίνεται η δυνατότητα στην

εκαστοτε χώρα, να καταφέρει να υιοθετήσει μεταρρυθμίσεις και να αποπληρώσει το δάνειο της. (Παπαγιάννη, 2013).

Κρίνοντας το περιεχόμενο των προγραμμάτων που εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα αποδείχτηκε πως κύριος στόχος των οργανισμών ήταν ο περιορισμός των ελλειμμάτων μέσω επίπονων δημοσιονομικών πολιτικών (αύξηση φόρων, μείωση συντάξεων και μισθών) καθώς και μια ταυτόχρονη προσπάθεια υιοθέτησης αναπτυξιακών πολιτικών.

Ωστόσο όπως παραδέχτηκε και το ΔΝΤ, η συνεχιζόμενη ύφεση επικρατούσε, έκρινε το πρόγραμμα αναποτελεσματικό , καθώς οι δημοσιονομικοί στόχοι που τέθηκαν δεν επιτεύχθηκαν, εξαιτίας της δημοσιονομικής εξυγίανσης που συνοδευόταν από σκληρά μέτρα λιτότητας. Αξίζει να επισημανθεί πως η διάρθρωση της ελληνικής οικονομίας και πριν το ξέσπασμα της κρίσης διέθετε σημαντικές διαρθρωτικές αδυναμίες, που διογκώθηκαν με την έναρξη της κρίσης.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο επισήμανε πως οι αδυναμίες της Ελλάδος αποτέλεσαν την κύρια αιτία μη τήρησης των συμφωνηθέντων προϋποθέσεων με αποτέλεσμα οι αιρεσιμότητες να μην επιτευχθούν επιτυχώς (Σκιαδάς, 2017).

Με βάση τις διαπιστώσεις τέθηκαν, το Ελεγκτικό Συνέδριο κατέληξε στο συμπέρασμα πως για την αποτελεσματικότερη λειτουργία των προγραμμάτων στήριξης θα πρέπει να υπάρξει μια ουσιαστική προτεραιοποίηση των αιρεσιμοτήτων . Επιπρόσθετα τονίζεται πως θα πρέπει να συσταθούν μηχανισμοί, ώστε να συμβάλλουν καθοριστικά στην εφαρμογή και την τήρηση των προγραμμάτων παρέχοντας αξιόπιστα στοιχεία. Καίριο σημείο αποτελεί σύμφωνα με το Ελεγκτικό Συνέδριο η σύσταση ενός θεσμικού πλαισίου μεταξύ των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των λοιπών θεσμικών εμπλεκόμενων μερών, με νομική υπόσταση για την εύρυθμη λειτουργία τους. Ακόμη επισημαίνεται η ύπαρξη τεχνογνωσίας και αντίστοιχης εμπειρίας στην αντιμετώπιση οικονομικών προβλημάτων ώστε να αποφεύγονται κίνδυνοι για την βιωσιμότητα της Ευρωζώνης (Σκιαδάς, 2017).

Κλείνοντας θα πρέπει να επισημανθεί πως η σύσταση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας αποτελεί ένα χρήσιμο μηχανισμό στήριξης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και κυρίως για τα κράτη – μέλη, σε περίπτωση που εμφανίσουν οικονομικές αδυναμίες. Ωστόσο όμως κρίνεται σκόπιμο τόσο για τον ΕSM , όσο και για το ΔΝΤ, να επισημανθεί, με βάση την παραπάνω μελέτη, η ανάγκη για απόκτηση εύρυθμης και σύγχρονης τεχνογνωσίας, η οποία θα προσφέρει την δυνατότητα και στους δυο οργανισμούς να λαμβάνουν τα κατάλληλα προγράμματα στήριξης (καθώς και τις αντίστοιχες προϋποθέσεις) προσαρμοσμένα στις

ανάγκες της εκάστοτε χώρας, ούτως ώστε να καταστούν αποτελεσματικά και ταυτόχρονα να επιτευχθεί η ιδιοκτησία τους από τα δανειζόμενα κράτη – μέλη.

Βιβλιογραφία

Ξένη:

- Barro, R.J., & Lee, J. W. (2005). Who is chosen and what are the effects?. *Journal of monetary Economics*, 52(7), 1245-1269.
- Betz, F. (2016). Why “Austerity ” Failed in Greece: Testing the Validity of Macro-Economic Models. In *Stability in International Finance* (pp. 79-94). Springer International Publishing.
- Boughton, J., Bradford, C. (2007). Global Governance: New Players, New Rules. *Finance and Development, Volume 44, Number 4*.
- Boughton, M. (2004). The IMF and the Force of History: Ten Events and Ten Ideas That Have Shaped the Institution. *IMF Working Paper, WP/04/75*.
- Dhar, S., & Takagi, S. (2016). IMF Surveillance of the Euro Area: From Conception Through Crisis. *IEO Background Paper No. BP/16-02/03*.
- Drazen, A. (2002). Conditionality and ownership in IMF lending: a political economy approach. *IMF Economy Review*, 49(1), 36-37.
- Dreher, Axel. IMF Conditionality: *Theory and Evidence, Public Choice*, 2009, 233-267.
- Featherstone, Kevin. “External conditionality and the debt crisis: the “Troika” and the public administration reform in Greece.” *Journal of European Public Policy*, 2015: 295-314.
- IMF (2013). *Greece: Ex Post Evaluation of Exceptional Access under the 2010 Stand-By Arrangement*. IMF Country Report No. 13/156.
- Koptis, G. (2016). The IMF and Euro Area Crisis: The Fiscal Dimension. *IEO Background Paper No. BP/16-02/07*.
- Vaubel, R. (2006). Principal-agent problems in international organizations. *The Review of International Organizations*, 1 (2), 125-138.
- Wyplosz, C., & Sgherri, S. (2016). The IMF’s Role in Greece in the Context of the 2010 Stand-By Arrangement. *IEO Background Paper No. BP/16-02/11 (Washington: International Monetary Fund)*.

Ελληνική:

ΔΝΤ, (2010), Προϋποθέσεις Χρηματοδότησης από το ΔΝΤ, IMF Factsheet.

Gilpin, R. (2010). Η πρόκληση του Παγκόσμιου Καπιταλισμού. Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα.

Heywood, A. (2013). Διεθνείς σχέσεις και πολιτική στην παγκόσμια εποχή. Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική.

Μιχοπούλου, Σ. (2014). Κρίση Χρέους, δημοσιονομική λιτότητα και οικονομική κρίση στην Ευρωζώνη. Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων ΓΣΕΕ.

Μούσης, Νίκος (2011), Ευρωπαϊκή Ένωση : δίκαιο, οικονομία, πολιτική, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήσης.

Μπιτζένης Αριστείδης Π. (2009), Παγκοσμιοποίηση Πολυεθνικές Επενδύσεις & Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση στο Νέο Παγκόσμιο Οικονομικό Σύστημα, Αθήνα ,Εκδόσεις Σταμούλη.

Νάσκου- Περράκη, Π. (2011). Το δίκαιο των διεθνών οργανισμών: η θεσμική διάσταση. Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Σάκκουλα.

Νάσκου-Περράκη, Π., Αντωνόπουλος, Κ., Σαρηγιαννίδης, Μ. (2014). Δίκαιο Διεθνών Οργανισμών. Αθήνα, Εκδόσεις Θέμις.

Ρίσκαρης, Χαράλαμπος. «Ο ρόλος και η αποτελεσματικότητα του ΔΝΤ στην αντιμετώπιση κρίσεων». Μεταπτυχιακή Εργασία, Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 2016.

Σκιαδάς, Δημήτρης (2017), «Η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων στήριξης της ελληνικής οικονομίας σύμφωνα με τα ευρήματα του εξωτερικού δημοσιονομικού ελεγκτή της ΕΕ»

Πηγή: <http://myportal.gr/apotelesmatikotita-ton-programmaton-stirixis-tis-ellinikis-ikonomias-simfona-ta-evrimata-tou-exoterikou-dimosionomikou-elegkti-tis-ee/> (ανακτήθηκε 16/11/2018)

Χούπη, Αικατερίνη. «Οι αναπτυξιακές, διαρθρωτικές, κοινωνικές και θεσμικές επιδράσεις των Προγραμμάτων Προσαρμογής (Μνημονίων) στην Ελλάδα». Μεταπτυχιακή Εργασία, Αθήνα: Πανεπιστήμιο Πειραιώς, 2016.

Διαδικτυακές Πηγές:

Daily Economics:

- ❖ <https://www.dailyeconomics.gr/oikonomikoi-oroi/eyrwpaikos-mhchanismos-statherothtas-ems> (ανακτήθηκε 11/1/2019)

European Central Bank:

- ❖ <https://www.ecb.europa.eu/mopo/intro/html/index.en.html> (ανακτήθηκε 15/01/2019)

European Commission:

- ❖ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-financial-assistance_el (ανακτήθηκε 10/11/2018)

ESM:

- ❖ https://www.esm.europa.eu/assistance/lending-toolkit#lending_toolkit (ανακτήθηκε 19/11/2018)
- ❖ <https://www.esm.europa.eu/about-us/how-we-work#overview> (ανακτήθηκε 19/11/2018)
- ❖ https://www.esm.europa.eu/esm-governance#board_of_governors (ανακτήθηκε 19/11/2018)
- ❖ https://www.esm.europa.eu/legal-documents?field_documents_category_tid%5B%5D=274#legal-preselect (ανακτήθηκε 19/11/2018).
- ❖ <https://www.esm.europa.eu/assistance/greece> (ανακτήθηκε 10/11/2018)

IMF :

- ❖ <https://www.imf.org/en/About>(ανακτήθηκε 15/11/2018)
- ❖ <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/02/21/28/IMF-Conditionality> (ανακτήθηκε 15/11/2018).
- ❖ <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/07/14/12/21/IMF-Quotas> (ανακτήθηκε 15/11/2018)
- ❖ <https://www.imf.org/external/lang/Greek/np/exr/facts/glanceg.htm> (ανακτήθηκε 10/12/2018)
- ❖ <https://www.imf.org/external/lang/Greek/np/exr/facts/sbag.htm> (ανακτήθηκε 10/12/2018)
- ❖ <https://www.imf.org/external/lang/Greek/np/exr/facts/conditiog.htm> (ανακτήθηκε 10/12/2018)
- ❖ <https://www.imf.org/external/lang/Greek/np/exr/facts/crislendg.htm> (ανακτήθηκε 10/12/2018)

- ❖ <https://www.imf.org/external/lang/Greek/np/exr/facts/changingg.htm> (ανακτήθηκε 10/12/2018)
- ❖ <https://www.imf.org/external/lang/Greek/np/exr/facts/howlendg.htm> (ανακτήθηκε 10/12/2018)
- ❖ <https://www.imf.org/external/lang/Greek/np/exr/facts/globstabg.htm> (ανακτήθηκε 10/12/2018).

^[1] Για την συγγραφή του παρόντος κεφαλαίου, οι πληροφορίες έχουν αντληθεί από την επίσημη ιστοσελίδα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, <https://www.imf.org/external/index.htm> .

^[2] Για την συγγραφή του παρόντος κεφαλαίου, οι πληροφορίες έχουν αντληθεί από την επίσημη ιστοσελίδα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, <https://www.imf.org/external/index.htm> .

^[3] Για την συγγραφή του παρόντος κεφαλαίου, οι πληροφορίες έχουν αντληθεί από την επίσημη ιστοσελίδα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, <https://www.imf.org/external/index.htm> .

^[4] Για την συγγραφή του παρόντος κεφαλαίου, οι πληροφορίες έχουν αντληθεί από την επίσημη ιστοσελίδα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, <https://www.imf.org/external/index.htm> .

^[5] Για την συγγραφή του παρόντος κεφαλαίου, οι πληροφορίες έχουν αντληθεί από την επίσημη ιστοσελίδα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, <https://www.imf.org/external/index.htm> .